

INDIVIDUALIOS VEIKLOS, VYKDOMOS PAGAL PAŽYMĄ, YPATUMAI

(Parengta pagal teisės aktų nuostatas, galiojančias nuo 2026 m. sausio 1 d.)

TURINYS

1. INDIVIDUALIOS VEIKLOS SAŲOKA	2
2. INDIVIDUALIOS VEIKLOS ĮREGISTRAVIMAS	3
3. INDIVIDUALIOS VEIKLOS PAJAMOS	5
3.1. INDIVIDUALIOS VEIKLOS PAJAMŲ PRIPAŽINIMO PRINCIPAI	5
3.2. INDIVIDUALIOS VEIKLOS TURTO PARDAVIMO PAJAMOS	6
4. PAJAMŲ MOKESČIO TARIFAS	7
4.1. MOKĖTINO MOKESČIO APSKAIČIAVIMAS	8
5. LEIDŽIAMY ATSKAITYMAI, SUSIJĘ SU INDIVIDUALIOS VEIKLOS PAJAMŲ GAVIMU / UŽDIRBIMU	9
5.1. ILGALAIKIO TURTO ĮSIGIJIMO IŠLAIDŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS	10
5.2. ILGALAIKIO MATERIALAUS TURTO EKSPLOATAVIMO IŠLAIDŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS	11
5.3. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO REMONTO IR REKONSTRUKCIJOS IŠLAIDŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS	12
5.4. KOMPIUTERIŲ PROGRAMŲ ĮSIGIJIMO IŠLAIDŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS	12
5.5. PREKIŲ, MEDŽIAGŲ, ŽALIAVŲ, DETALIŲ IR KITO TRUMPALAIKIO TURTO ĮSIGIJIMO IŠLAIDŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS	13
5.6. PRIVALOMOJO SVEIKATOS DRAUDIMO IR VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮMOKŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS	13
5.7. IŠLAIDOS, KURIŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS RIBOJAMAS	14
5.8. LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS NEPRISKIRIAMOS IŠLAIDOS	15
5.9. NENUOLATINIO LIETUVOS GYVENTOJO SU INDIVIDUALIOS VEIKLOS PAJAMŲ GAVIMU SUSIJĘ LEIDŽIAMY ATSKAITYMAI ..	15
5.10. IŠLAIDAS PAGRINDŽIANTYS DOKUMENTAI	15
5.11. NUOSTOLIŲ PRISKYRIMAS LEIDŽIAMY ATSKAITYMAMS.	17
6. FINANSINĖS APSKAITOS TVARKYMAS.....	17
6.1. PAJAMŲ —IŠLAIDŲ APSKAITOS ŽURNALO NAUDOJIMAS IR JO PILDYMAS	17
6.2. IŠRAŠOMI APSKAITOS DOKUMENTAI	18
6.3. NOTARŲ, ADVOKATŲ IR ANTSTOLIŲ IŠRAŠOMI APSKAITOS DOKUMENTAI	19
6.4. INDIVIDUALIĄ KELEIVIŲ VEŽIMO LENGVAISIAIS AUTOMOBILIAIS TAKSI VEIKLĄ VYKdančių GYVENTOJŲ IŠRAŠOMI APSKAITOS DOKUMENTAI	20
7. KASOS APARATŲ NAUDOJIMO TVARKA	20
8. METINIS GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO DEKLARAVIMAS	20
9. DARBUOTOJŲ SAMDYMO TVARKA	21
10. ĮREGISTRAVIMAS PVM MOKĖTOJU	21
11. VALSTYBINIS SOCIALINIS DRAUDIMAS	24
12. PRIVALOMASIS SVEIKATOS DRAUDIMAS	25
13. KUR GALIMA KREIPTIS DĖL IŠSAMESNĖS INFORMACIJOS APIE MOKESTINE PRIEVOLĖS	25
14. APLINKOS TARŠOS MOKESTIS	25

VIRTUALUS BUHALTERIS Į APS JUMS:

- ✓ Užpildys deklaraciją
- ✓ Suskaičiuos mokesčius
- ✓ Išrašys sąskaitas

Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pagal naujausius Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ), Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimus parengė informacinį leidinį „Individualios veiklos, vykdomos pagal pažymą, ypatumai“.

1. INDIVIDUALIOS VEIKLOS SĄVOKA

Individuali veikla – savarankiška veikla, kuria versdamasis gyventojas siekia gauti pajamų ar kitokios ekonominės naudos per tęstinį laikotarpį:

- 1) savarankiška bet kokio pobūdžio komercinė arba gamybinė veikla, išskyrus nekilnojamųjų pagal prigimtį daiktų pardavimo ir (ar) nuomos veiklą, taip pat finansinių priemonių sandorius;
- 2) savarankiška kūryba, mokslinė, profesinė ir kita panašaus pobūdžio savarankiška veikla;
- 3) savarankiška sporto veikla;
- 4) savarankiška atlikėjo veikla.

Nustatant, ar gyventojų veikla atitinka individualios veiklos požymius, nepakanka vadovautis tik vienu iš kriterijų (pvz., vien sandorių skaičiumi), o būtina įvertinti visas veiklos vykdymo aplinkybes: tęstinumą, ekonominės naudos siekimą, savarankiškumą.

Kad gyventojas būtų laikomas vykdančiu individualią veiklą, jo sandoriams turi būti būdingas tam tikras **tęstinumas**, taip pat **siekimas gauti ekonominės naudos**. Atsitiktiniai sandoriai, kuriuose nėra „versliškumo“ elementų, negali būti laikomi individualios veiklos požymiais. Atitinkamais atvejais ir ne vieną analogišką sandorį per trumpą laiką sudaręs gyventojas dažniausiai nelaikomas vykdančiu individualią veiklą (pvz., į užsienį išvykstantis gyventojas parduoda kelis vienodus daiktus). Tačiau atkreiptinas dėmesys, į tai, kad kartais ir be sandorių tęstinumo, iš tam tikrų aplinkybių galima daryti išvadą, kad gyventojas vertėsi individualia veikla. Tokiomis aplinkybėmis gali būti: naudos dydis ir tai, kokią visų gyventojų pajamų dalį sudaro ši nauda; taip pat su naudos gavimu susijusios sąnaudos.

Veiklos **savarankiškumas** pasireiškia per individualią veiklą vykdančio gyventojų santykį su kita sandorio šalimi, kuri turi iš esmės skirtis nuo darbdavio ir darbuotojų santykių, t. y. jo santykiuose su kita sandorio šalimi neturi būti darbo santykiams būdingų požymių – susitarimo dėl darbo apmokėjimo, darbo vietos ir funkcijų, darbo laiko, atostogų ir pan. Gyventojas pats sprendžia su savo veikla susijusius klausimus, pats dengia savo išlaidas, susijusias su veiklos vykdymu.

Tais atvejais, kai gyventojas paveldėjo turtą ar turtas buvo dovanotas (išskyrus nekilnojamąjį pagal prigimtį turtą), t. y. turto įsigijimo būdas negali būti siejamas su ekonominės naudos siekimu, turto pardavimas nelaikomas individualios veiklos vykdymu. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad mokesčių administratorius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme įtvirtintomis nuostatomis, turi vertinti sandorių esmę ir spręsti, ar konkretūs atvejai, kai parduotas minėtais būdais įgytas turtas, savo esme nėra individualios veiklos vykdymas. Pvz., kai kuriais atvejais dovanojimo ar kiti sandoriai gali būti sudaromi dirbtinai, siekiant nuslėpti individualios veiklos vykdymo aplinkybes – formaliai gyventojas perleidžia dovanojimo būdu turtą artimiems giminaičiams, tokiu būdu išvengdamas tiesioginio pardavimo sandorio.

Individualios veiklos sąvoka apima ir nenuolatinio Lietuvos gyventojų per nuolatinę bazę Lietuvoje vykdomą savarankišką veiklą.

Yra išskiriamos kelios pagal savo pobūdį skirtingos individualios veiklos rūšys:

- savarankiška bet kokio pobūdžio komercinė ar gamybinė veikla, išskyrus (nekilnojamųjų pagal prigimtį daiktų pardavimo ir (ar) nuomos veikla, taip pat finansinių priemonių sandorius ir tas komercines arba gamybines veiklos sritis, kuriomis verčiantis privaloma įsteigti juridinius asmenis);

- savarankiška kūryba, mokslinė, profesinė ir kita panašaus pobūdžio savarankiška veikla (kurios rezultatas yra originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, nepaisant jų meninės vertės, išraiškos būdo ir formos), profesinė (advokatų, notarų, antstolių ir pan.) ir kita panašaus pobūdžio veikla, išskyrus tas veiklos sritis, kuriomis verčiantis privaloma įsteigti juridinius asmenis;

- savarankiška sporto veikla (tai sportininkų – šachmatininkų, atletų, golfo žaidėjų veikla ir pan., komandinių sporto šakų atstovų – krepšinininkų, rankinininkų, ledo ritulininkų ir pan. veikla). Nardytojai, alpinistai (išskyrus dalyvaujančius kopimo varžybose) ir kitais panašiais užsiėmimais pramogai užsiimančios gyventojai sportininkais nelaikomi;

- savarankiška atlikėjo veikla (aktoriaus, dainininko, muzikanto, dirigento, šokėjo ar kito vaidinančio, dainuojančio, skaitančio, deklamuojančio ar kitaip atliekančio literatūros, meno, folkloro kūrinis ar cirko numeris gyventojų, taip pat orkestro, ansamblio ar choro vadovo ir dirigento) rengimosi viešam pasirodymui ir dalyvavimo viešame pasirodyme veikla.

2. INDIVIDUALIOS VEIKLOS ĮREGISTRAVIMAS

Gyventojas prieš pradėdamas vykdyti bet kokios rūšies individualią veiklą, privalo apie tai informuoti mokesčių administratorių ne vėliau kaip prieš vieną darbo dieną iki veiklos vykdymo pradžios.

Remiantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.8 straipsniu, nepilnamečiai, sulaukę 14 metų, įgyja dalinį veiksnumą ir patys atsako pagal savo sutartines prievoles. Sulaukę šio amžiaus, turėdami tėvų arba rūpintojų sutikimą, jie įgyja teisę sudaryti bet kokius sandorius. Sandoriai, kuriuos šie nepilnamečiai sudaro be tėvų ar rūpintojų sutikimo, galioja, jeigu toks sutikimas gaunamas sudarius sandorį. Atsižvelgiant į tai, nepilnamečio nuo 14 metų individualios veiklos duomenys registruojami, kai yra vieno iš tėvų (įtėvių, rūpintojų) sutikimas.

Gyventojų prašymas, įregistruoti individualios veiklos duomenis į Mokesčių mokėtojų registrą, teikiamas, vadovaujantis Fizinių asmenų individualios veiklos duomenų įregistravimo į Mokesčių mokėtojų registrą ir išregistravimo iš Mokesčių mokėtojų registro taisyklių, patvirtintų Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2013 m.

birželio 25 d. įsakymu Nr. VA-36 „Dėl Fizinių asmenų individualios veiklos duomenų įregistravimo į Mokesčių mokėtojų registrą ir išregistravimo iš Mokesčių mokėtojų registro taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka. Tinkamai užpildytą prašymą gyventojas turi pateikti Valstybinei mokesčių inspekcijai (toliau – VMI).

Prašymas gali būti pateiktas tokiais būdais:

1. per Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo E. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų sritį Mano VMI (toliau – Mano VMI);
2. konsultavimo telefonu;
3. bet kurios apskrities valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – AVMI) padalinyje.

Kai gyventojas pateikia teisingai užpildytą prašymą (vadovaujantis Mokesčių mokėtojų registrą ir išregistravimo iš Mokesčių mokėtojų registro taisyklių nustatyta tvarka) mokesčių administratoriui, laikoma, kad jis informavo mokesčių administratorių apie pradedamą vykdyti individualią veiklą. Prašymo pateikimo terminai:

1. **notarai** prašymą turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymo dėl skyrimo notaro pareigoms įsigaliojimo dienos;
2. **advokatai** prašymą turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Lietuvos advokatų tarybos sprendimo įrašyti advokatą į praktikuojančių advokatų sąrašą dienos;
3. **advokatų padėjėjai** prašymą turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo Lietuvos advokatų tarybos sprendimo juos įrašyti į advokatų padėjėjų sąrašą dienos;
4. **antstoliai** prašymą turi pateikti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo įtraukimo į Lietuvos antstolių sąrašą dienos;
5. **kiti individualią veiklą vykdančys** gyventojai prašymą turi pateikti ne vėliau kaip prieš vieną darbo dieną iki veiklos vykdymo pradžios.

Kartu su prašymu gyventojas turi pateikti toliau nurodytus dokumentus:

1. asmens tapatybę patvirtinanti dokumentą (pasą, asmens tapatybės kortelę, užsienio valstybės piliečio pasą (teikiama, kai prašymas pateikiamas tiesiogiai, atvykus į AVMI);
2. Lietuvos advokatų tarybos sprendimą, patvirtinanti, kad asmuo yra advokatas (kai prašymą teikia advokatas);
3. asmens įtraukimą į Lietuvos advokatų padėjėjų sąrašą patvirtinančius dokumentus (kai prašymą teikia advokato padėjėjas);
4. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išduotą pažymėjimą, patvirtinanti, kad asmuo yra notaras (kai prašymą teikia notaras);
5. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išduotą liudijimą, patvirtinanti, kad asmuo yra antstolis (kai prašymą teikia antstolis);
6. Europos Sąjungos valstybės arba Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybės narėms nepriklausančios trečiosios valstybės asmuo, pageidaujantis vykdyti individualią veiklą per nuolatinę bazę Lietuvoje, papildomai turi pateikti leidimą laikinai ar nuolat gyventi Lietuvoje, ar Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi Europos Sąjungoje, užsieniečio registracijos pažymėjimą arba registraciją patvirtinanti dokumentą (pažymą), leidimo gyventi šalyje kortelę arba leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, išduotus pagal Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl užsieniečių teisinės padėties“;
7. kai prašymas teikiamas kito gyventojų vardu, turi būti pateiktas įgaliojimas, suteikiantis teisę veikti atstovaujamojo gyventojų vardu.

Gyventojas (ar jo įgaliotas asmuo) ne vėliau kaip per 5 darbo dienas turi informuoti mokesčių administratorių, pateikdamas prašymą, kai **pasikeičia ir / ar yra papildomi** Mokesčių mokėtojų registre įregistruoti jo individualios veiklos duomenys.

Gyventojas, pageidaujantis nutraukti individualią veiklą, turi asmeniškai ar per įgaliotą asmenį (turi pateikti atstovavimą patvirtinanti dokumentą) apie tai pranešti VMI ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po tos veiklos nutraukimo dienos ir pateikti prašymą.

Informaciją dėl veiklos rūšies kodo pasirinkimo pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK 2.1 red.)¹, pagal kompetenciją teikia Valstybės duomenų agentūra (internetu svetainė www.stat.gov.lt, konsultacijos telefonu +370 689 76725 ir el. paštu klasifikatoriai@stat.gov.lt).

3. INDIVIDUALIOS VEIKLOS PAJAMOS

Individualios veiklos pajamoms priskiriamos bet kokios gyventojų pajamos, kurias jis gavo, vykdydamas atitinkamos rūšies individualią veiklą (įskaitant ir ne pinigais gautas pajamas), t. y. joms priskiriamos pajamos, kurios gaunamos iš prekių pardavimo, paslaugų teikimo, pagamintos produkcijos realizavimo, veikloje naudojamo turto (išskyrus nekilnojamojo pagal prigimtį turto) pardavimo ir pan.

Individualios veiklos pajamos priskiriamos **B klasės pajamoms**. Pajamų mokestį nuo pajamų, pagal mokesčio mokėjimo tvarką priskiriamų B klasės pajamoms, GPMĮ nustatyta tvarka deklaruoja, apskaičiuoja ir sumoka pats jas gavęs gyventojas, mokestiniams metams pasibaigus pateikdamas metinę pajamų mokesčio deklaraciją.

Paminėtina, jog tam tikros individualios veiklos pajamos yra priskiriamos A klasės pajamoms. A klasės pajamoms priskiriamos iš Lietuvos vieneto, iš užsienio vieneto per jo nuolatinę buveinę ir iš nenuolatinio Lietuvos gyventojų per jo nuolatinę bazę gautos sporto veiklos, atlikėjo veiklos pajamos, gyventojų individualios veiklos pajamos gautos už parduotą arba kitaip perleistą nuosavybėn nenukirstą mišką, apvaliąją medieną, atliekas ir iš nuolatinio Lietuvos gyventojų gautos sporto veiklos, atlikėjo veiklos pajamos, taip pat iš nuolatinio Lietuvos gyventojų, vykdančio individualią atliekų supirkimo veiklą, už parduotas arba kitaip perleistas nuosavybėn atliekas gautos individualios veiklos pajamos. Šie subjektai, kaip mokestį išskaičiuojantys asmenys, išmokėdami išmokas, privalo apskaičiuoti, išskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą pajamų mokestį.

3.1. Individualios veiklos pajamų pripažinimo principai

Gyventojas, kuris verčiasi individualia veikla ir nėra įregistruotas pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtoju ir / arba savo individualiai veiklai nėra priskyres ir joje nenaudoja ilgalaikio turto, pajamos pripažįstamos **pinigų apskaitos principu**, t. y. pajamos pripažįstamos jų gavimo momentu. Pajamų gavimo momentu laikomas momentas, kai gyventojas lėšas gauna grynaisiais pinigais, pinigai pervedami į jo sąskaitą banke, apmokamos jo išlaidos ar pan.

Gyventojas, kuris verčiasi individualia veikla ir yra įregistruotas PVM mokėtoju arba savo individualiai veiklai priskiria ir joje naudoja ilgalaikį turtą, individualios veiklos pajamos pripažįstamos pagal **kaupimo apskaitos principą**. Kiti individualia veikla besiverčiantys gyventojai individualios veiklos pajamoms pripažinti kaupimo apskaitos principą gali taikyti savo pasirinkimu. Kaupimo apskaitos principas pradedamas taikyti tuo mokestiniu laikotarpiu, kurį individualia veikla besiverčiantis gyventojas įregistruojamas PVM mokėtoju arba priskiria ilgalaikį turtą individualiai veiklai, arba kai gyventojas pats pasirinko taikyti kaupimo apskaitos principą. Kaupimo apskaitos principo esmė: pajamos pripažįstamos tada, kai jos uždirbamos, neatsižvelgiant į pinigų gavimą, pvz., prekių pardavimo pajamos pripažįstamos uždirbtomis tada, kai prekės yra parduotos, o pajamos už paslaugas laikomos uždirbtomis, kai paslaugos arba darbai yra atlikti. Individualia veikla besiverčiantys gyventojai, pradėję taikyti kaupimo apskaitos principą, jį taiko iki veiklos pabaigos. Nuostatos dėl kaupimo apskaitos principo netaikomos gyventojams, vykdančiams sporto veiklą, atlikėjo veiklą ir veiklą, iš kurios gautos pajamos apmokestintos įsigyjant verslo liudijimą.

Atkreiptinas dėmesys, jog gyventojai, įsiregistravę PVM mokėtojais, taikančiais smulkaus verslo schemą (toliau - SVS) Lietuvoje, neprivalo pajamų pripažinti kaupimo apskaitos principu vien tik dėl to, kad atsiradus prievolei įsiregistruoti PVM mokėtoju dėl paslaugų įsigijimo iš užsienio

¹ Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius (EVRK 2.1 red.), patvirtintas Valstybės duomenų agentūros generalinio direktoriaus 2024 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. DĮ-266 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus (EVRK 2.1 red.) patvirtinimo“

valstybių, paslaugų, kurių teikimo vieta remiantis paslaugų teikimo vietos nustatymo kriterijais (pagal nuostatas, iš esmės tolygias PVM įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatomis), yra kita valstybė narė, teikimo, ar prekių įsigijimo (kai įsigytų prekių vertė viršija 14 000 Eur), įsiregistravo PVM mokėtojais, taikančiais SVS Lietuvoje.

3.2. Individualios veiklos turto pardavimo pajamos

Pajamos, gautos pardavus ar kitaip perleidus nuosavybėn gyventojas įsigytą individualios veiklos turtą priskiriamos individualios veiklos pajamoms, t. y. tokios turto perleidimo pajamos apmokestinamos ta pačia tvarka, kaip ir individualios veiklos gautos pajamos. Pajamos gautos pardavus nekilnojamąjį pagal prigimtį daiktą, kuris buvo deklaruotas kaip individualioje veikloje naudojamas turtas, taip pat pajamos, gautos už nekilnojamojo pagal prigimtį daikto nuomą, nelaikomos individualios veiklos pajamomis. Taip pat, savarankiškas tęstinis investavimas į vertybinius popierius ir kitas finansines priemones (išskyrus sandoriai dėl neatidėliotino valiutos pirkimo bei pardavimo (spot) operacijų) nelaikomas individualia veikla.

Pavyzdžiai

1. Gyventojas 2025 metais gauna pajamas iš su valiutomis susietų pasirinkimo (currency option), ateities (futures), apskaitos (swap) ir išankstinių (forward) sandorių FOREX rinkoje. Nuo 2014 m. sausio 1 d. gyventojai, prekiaujantys nurodytomis ar kitomis finansinėmis priemonėmis, nepriklausomai nuo prekybos šiomis priemonėmis apimties, tęstinumo ir pajamų dydžio, nelaikomi vykdančiais individualią veiklą.

2. Gyventojas 2023, 2024 ir 2025 m. mokėtiniais laikotarpiais sudarė sandorius dėl neatidėliotino valiutos pirkimo bei pardavimo (spot) operacijų. Mokėjimo priemonės (valiutos) nepatenka į Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymo (toliau – FPRĮ) 3 straipsnio 4 dalyje pateiktą finansinės priemonės sąvoką. Todėl neatidėliotini valiutos pirkimo ir pardavimo sandoriai (spot), FPRĮ ir GPMĮ taikymo tikslais, nelaikomi finansinėmis priemonėmis. Gyventojas, kuris tęstinį laikotarpį spekuliaciniais tikslais, siekdamas gauti ekonominės naudos, sudaro neatidėliotinus valiutos pirkimo ir pardavimo sandorius (spot), yra laikomas vykdančiu individualią veiklą.

Pardavus arba kitaip perleidus nuosavybėn individualios veiklos ilgalaikį turtą, leidžiamiesiems atskaitymams gali būti priskirta tik ta šio individualios veiklos turto įsigijimo išlaidų dalis, kuri nebuvo atskaityta priskiriant leidžiamiesiems atskaitymams to turto apskaičiuotą nusidėvėjimą (amortizaciją).

Pavyzdys

Gyventojas, vykdamas individualią veiklą pagal pažymą, įsigijo ir iškart veikloje pradėjo naudoti kompiuterį, kurį deklaravo kaip individualioje veikloje naudojamą turtą ir nusidėvėjimo išlaidas priskyrė individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams. Kompiuterio įsigijimo kaina – 1200 Eur, nusidėvėjimo normatyvas – 3 metai. Lygiai po metų gyventojas kompiuterį pardavė. Per metus (12 mėnesių) buvo priskaičiuotas 400 Eur nusidėvėjimas. Likusi įsigijimo išlaidų dalis (800 Eur) gali būti priskirta leidžiamiesiems atskaitymams tą mokestinį laikotarpį, kurį gyventojas gavo (uždirbo) pajamas iš individualios veiklos turto (kompiuterio) pardavimo.

Kai perleidžiamas vieno iš sutuoktinių individualioje veikloje naudotas sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise turimas turtas, individualią veiklą vykdančiam (vykdžiusiam) gyventojui tenkanti šio turto įsigijimo kainos dalis mažinama iš gyventojas individualios veiklos pajamų atskaityta to turto įsigijimo išlaidų suma.

Tuo atveju, kai individualią veiklą vykdančias (vykdęs) sutuoktinis parduoto ar kitu būdu perleisto sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise turėto ilgalaikio turto nusidėvėjimą (amortizaciją) skaičiuoja nuo visos šio turto įsigijimo kainos, leidžiamoms atskaitymams priskiriama to turto įsigijimo kainos dalis, kuri nebuvo atskaityta, laikantis nuostatos, kad visos pardavus ar kitaip perleidus minimą turtą gautos pajamos yra šį turtą individualioje veikloje naudojusio sutuoktinio pajamos.

4. PAJAMŲ MOKESČIO TARIFAS

Individualios veiklos apmokestinamosios pajamos, išskyrus pajamas iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamas (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms), neviršijančios 42 500 eurų per metus, apmokestinamos taikant 20 procentų pajamų mokesčio tarifą bei mokėtina gyventojų pajamų mokesčio suma apskaičiuojama vadovaujantis GPMĮ 18² straipsnyje nustatyta tvarka (plačiau žr. 4.1 poskyrį „Mokėtino mokesčio apskaičiavimas“).

Kai individualios veiklos apmokestinamosios pajamos, išskyrus pajamas iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamas (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms), viršija 42 500 eurų sumą, tai visa per metus gauta suma apmokestinama taikant 20, 25 ar 32 procentų pajamų mokesčio tarifus, t. y.:

1) metinė pajamų dalis, neviršijanti 36 vidutinių šalies darbo užmokesčių (toliau – VDU) dydžio sumos, taikomos apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 20 procentų pajamų mokesčio tarifą;

2) metinė pajamų dalis, viršijanti 36 VDU dydžio sumą, bet neviršijanti 60 VDU dydžio sumos, taikomos apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 25 procentų pajamų mokesčio tarifą;

3) metinė pajamų dalis, viršijanti 60 VDU dydžio sumą, taikomą apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 32 procentų pajamų mokesčio tarifą.

Apmokestinamosios pajamos iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės apmokestinamosios pajamos (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) apmokestinamos taikant 15 ar 20 proc. pajamų mokesčio tarifus, t. y.:

1) metinė pajamų dalis, neviršijanti 60 VDU dydžio sumos, taikomos apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 15 procentų pajamų mokesčio tarifą;

2) metinė dalis, viršijanti 60 VDU dydžio sumą, taikomą apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 20 procentų pajamų mokesčio tarifą.

Be to, nuo pajamų iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamų (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) mokėtina gyventojų pajamų mokesčio suma apskaičiuojama vadovaujantis GPMĮ 18² straipsnyje nustatyta tvarka (plačiau žr. 4.1 poskyrį „Mokėtino mokesčio apskaičiavimas“).

Pažymėtina, kad GPMĮ 17 straipsnio 1 dalies 23 punkte nustatyta, kad pajamos iš žemės ūkio veiklos neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, jeigu šias pajamas gaunantis gyventojas mokesčiniu laikotarpiu neprivalo registruotis ir nėra įregistruotas PVM mokėtoju.

Atkreipiame dėmesį, jog gyventojų, įregistruotų PVM mokėtojais, taikančiais SVS Lietuvoje, pajamos iš žemės ūkio veiklos gali būti neapmokestinamos kaip tai nustatyta GPMĮ 17 straipsnio 1 dalies 23 punkte.

4.1. Mokėtino mokesčio apskaičiavimas

Jeigu metinė apmokestinamųjų individualios veiklos pajamų, išskyrus žemės ūkio veiklos pajamas, suma neviršija 42 500 eurų per metus, nuo šių pajamų mokėtino pajamų mokesčio dydis nustatomas iš metinėms apmokestinamosioms pajamoms pritaikius 20 procentų pajamų mokesčio tarifą sumos atėmus pajamų mokesčio kredito sumą, kuri apskaičiuojama pagal GPMĮ 18² straipsnio 2 ir 3 dalyje nustatytas formules.

$$\text{Mokėtinas mokestis (MK)} = 20 \text{ procentų pajamų mokesčio suma (PM)} - \text{pajamų mokesčio kreditas (PMK)}$$

Kai individualios veiklos apmokestinamųjų pajamų, išskyrus pajamas iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamas (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms), suma yra mažesnė arba lygi 20 000 eurų per metus, apskaičiuojant mokėtiną gyventojų pajamų mokestį nuo individualios veiklos pajamų yra taikoma šio straipsnio 2 dalyje nustatyta formulė:

$$\text{PMK} = \text{Metinės individualios veiklos apmokestinamosios pajamos (MIVAP)} \times 0,15$$

Kai metinės apmokestinamosios individualios veiklos pajamos yra didesnės negu 20 000 eurų per metus, PMK apskaičiuojamas pagal šio straipsnio 3 dalyje nustatyta formulę:

$$\text{PMK} = \text{MIVAP} \times (0,15 - 2 / 300\,000 \times (\text{MIVAP} - 20\,000)).$$

Individualios veiklos apmokestinamosios pajamos (apskaičiuotos iš pajamų atėmus faktiškai patirtas išlaidas arba sumą, lygią 30 procentų gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų), neviršijančios 20 000 eurų per kalendorinius metus, pritaikius atitinkamas formules, faktiškai apmokestinamos 5 procentų pajamų mokesčiu tarifu, o apmokestinamosioms pajamoms viršijus 20 000 eurų ribą, pajamų mokesčio tarifas atitinkamai didėja nuo 5 procentų iki 20 procentų. Individualios veiklos apmokestinamosioms pajamoms pasiekus 42 500 eurų sumą, pajamoms taikomas 20 procentų mokesčio tarifas.

Pažymėtina, jog individualios veiklos apmokestinamosioms pajamoms, išskyrus pajamas iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamas (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms), viršijus 42 500 eurų sumą, pajamų mokesčio kreditas nėra skaičiuojamas ir visa šių pajamų suma apmokestinama pagrindiniais pajamų mokesčio tarifais (apmokestinama taikant 20, 25 ar 32 procentų pajamų mokesčio tarifus).

Nuo žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės pajamų (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) pajamų mokesčio dydis nustatomas iš šioms metinėms apmokestinamosioms pajamoms pritaikius 15 procentų pajamų mokesčio tarifą sumos atėmus pajamų mokesčio kredito sumą, kuri apskaičiuojama pagal GPMĮ 18² straipsnio 7 ir 8 dalyje nustatytas formules.

$$\text{Mokėtinas mokestis (MK)} = 15 \text{ procentų pajamų mokesčio suma (PM)} - \text{pajamų mokesčio kreditas (PMK)}$$

Kai apmokestinamųjų pajamų iš žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės apmokestinamųjų pajamų (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) suma yra mažesnė arba lygi 20 000 eurų per metus, apskaičiuojant mokėtiną gyventojų pajamų mokestį nuo šių pajamų yra taikoma šio straipsnio 7 dalyje nustatyta formulė:

PMK = Metinės žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės apmokestinamosios pajamos (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) (MŽŪVAP) x 0,1

Kai metinės apmokestinamosios žemės ūkio veiklos pajamos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės apmokestinamųjų pajamų (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) suma yra didesnė negu 20 000 eurų per metus, PMK apskaičiuojamas pagal šio straipsnio 8 dalyje nustatyta formulę:

$$PMK = M\check{Z}\check{U}VAP \times (0,1 - 2 / 300\ 000 \times (M\check{Z}\check{U}VAP - 20\ 000)).$$

Žemės ūkio veiklos ir tokioje veikloje naudojamo turto nuomos, pardavimo ar kitokio perleidimo nuosavybės (jeigu jos pagal GPMĮ nuostatas priskiriamos individualios veiklos pajamoms) apmokestinamosios pajamos (apskaičiuotos iš pajamų atėmus faktiškai patirtas išlaidas arba sumą, lygią 30 procentų gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų), neviršijančios 20 000 eurų per kalendorinius metus, pritaikius atitinkamas formules, faktiškai apmokestinamos 5 procentų pajamų mokesčiu tarifu, o apmokestinamosioms pajamoms viršijus 20 000 eurų ribą, pajamų mokesčio tarifas atitinkamai didėja nuo 5 procentų iki 15 procentų žemės ūkio veiklos apmokestinamosioms pajamoms pasiekus 35 000 eurų sumą, pajamoms taikomas 15 procentų mokesčio tarifas, o metinei žemės ūkio veiklos pajamų daliai, viršijančiai 60 VDU dydžio sumą, taikomas 20 procentų pajamų mokesčio tarifas.

5. LEIDŽIAMAI ATSKAITYMAI, SUSIJĘ SU INDIVIDUALIOS VEIKLOS PAJAMŲ GAVIMU / UŽDIRBIMU

Nuolatinio Lietuvos gyventojų su individualios veiklos pajamų gavimu arba uždirbimu susijusių išlaidų priskyrimo leidžiamais atskaitymams bei jų apskaičiavimo tvarka nustatyta Nuolatinio Lietuvos gyventojų su individualios veiklos pajamų gavimu arba uždirbimu susijusių išlaidų priskyrimo leidžiamais atskaitymams bei jų apskaičiavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 303 „Dėl Nuolatinio Lietuvos gyventojų su individualios veiklos pajamų gavimu arba uždirbimu susijusių išlaidų priskyrimo leidžiamais atskaitymams bei jų apskaičiavimo tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Tvarka).

Gyventojas, kuris verčiasi individualia veikla, leidžiamais atskaitymais laikomas su per mokestinį laikotarpį faktiškai gautomis arba uždirbtomis (jei gyventojas pagal GPMĮ 8 straipsnio 5 dalį pajamas pripažįsta pagal kaupimo apskaitos principą) individualios veiklos pajamomis susijusios gyventojas patirtos įprastinės šiai veiklai išlaidos (išlaidų dalis, tenkanti per mokestinį laikotarpį gautoms arba uždirbtoms pajamoms), jeigu GPMĮ 18 straipsnis bei Tvarka nenustato ko kita. Tokios išlaidos apima prekių, medžiagų, žaliavų, detalių įsigijimo išlaidas, nuomos, reklamos, palūkanų, įrankių įsigijimo, darbo užmokesčio išlaidas, valstybinio socialinio, privalomojo sveikatos draudimo įmokas, privalomas rinkliavas, mokesčius ir kitas išlaidas, susijusias su individualios veiklos pajamų gavimu (uždirbimu).

Siekiant palengvinti administracinę naštą individualią veiklą vykdančioms asmenims apskaičiuojant individualios veiklos apmokestinamąsias pajamas, GPMĮ 18 straipsnio 12 dalyje nustatyta alternatyvi gyventojų individualios veiklos pajamoms tenkančių išlaidų pripažinimo leidžiamais atskaitymais tvarka: individualios veiklos pajamų gavęs (uždirbęs) gyventojas gali pasirinkti leidžiamais atskaitymais pripažinti sumą, lygią 30 proc. gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų sumos. Atimant minėtą, leidžiamais atskaitymais laikomą, sumą nėra reikalaujama faktines išlaidas pagrįsti atitinkamais dokumentais. Ši alternatyvi leidžiamų atskaitymų pripažinimo tvarka netaikoma, kai individualios veiklos pajamas ar jų dalį gyventojas gauna iš su darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusio asmens.

Pažymėtina, jog leidžiami atskaitymai susiję su žemės ūkio veiklos pajamų gavimu (uždirbimu) gali būti atimami tik iš šių pajamų.

Pavyzdžiui, gyventojas vykdo individualią žemės ūkio veiklą ir individualią apgyvendinimo veiklą, išlaidos susijusios su žemės ūkio veiklos pajamomis gali būti atimamos tik iš žemės ūkio veiklos pajamų, o išlaidos susijusios su apgyvendinimo veiklos pajamomis tik iš apgyvendinimo veiklos pajamų.

5.1. Ilgalaikio turto įsigijimo išlaidų priskyrimas leidžiamiems atskaitymams

Ilgalaikiam turtui priskiriamas toks turtas, kuris atitinka du kriterijus:

- turtas ilgiau kaip vienerius metus turi būti naudojamas gyventojų pajamoms uždirbti (ekonominei naudai gauti), ir
- turto kaina turi būti ne mažesnė už gyventojų kiekvienai turto grupei nusistatytą minimalią kainą.

Nėra tiksliai nustatyta, nuo kokios vertės turtas laikomas ilgalaikiu, nes jis šiai kategorijai priskiriamas atsižvelgiant ne tik į jo vertę (kainą), bet ir į jo esmę bei naudojimo trukmę.

Gyventojas, prieš pradėdamas individualioje veikloje naudoti ilgalaikį materialųjį turtą (įskaitant ir nuomojamą ar veikloje naudojamą pagal panaudos ar kitą sutartį), privalo VMI pateikti užpildytą Fizinio asmens pranešimo apie ilgalaikio turto ar jo dalies priskyrimą vykdomai individualiai ir / arba kitai ekonominei veiklai FR0457 formą, patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2002 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 372 „Dėl Fizinio asmens pranešimo apie ilgalaikio turto ar jo dalies priskyrimą vykdomai individualiai ir / arba kitai ekonominei veiklai FR0457 formos ir jos papildomo lapo FR0457P formos pildymo bei pateikimo mokesčių administratoriui taisyklių patvirtinimo“ (toliau – FR0457 forma). FR0457 forma pateikiama kiekvieną kartą prieš pradėdant naudoti kitą (anksčiau nedeklaruotą) ilgalaikį turtą, nustojus vykdomoje veikloje naudoti veiklai priskirtą ilgalaikį turtą (nurodant, naudojimo pabaigos datą) ir nutraukus vykdomą veiklą, kurioje turi nurodyti viso turto, kuris buvo priskirtas individualiai veiklai, naudojimo pabaigą. FR0457 forma pateikiama tik elektroniniu būdu.

Ilgalaikio turto įsigijimo išlaidomis laikoma turto įsigijimo kaina su PVM, jei turto įsigijimo momentu gyventojas nėra PVM mokėtojas, t. y. toks gyventojas turto nusidėvėjimą turi skaičiuoti nuo turto įsigijimo kainos su PVM.

Ilgalaikio turto įsigijimo išlaidos gali būti atimamos iš individualios veiklos pajamų lygiomis dalimis per laikotarpį, kuris atitinka tai ilgalaikio turto grupei Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje nustatytą nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvą metais. Apskaičiuotą nusidėvėjimą galima priskirti leidžiamiems atskaitymams, jei tenkinamos tam tikros sąlygos:

- 1) turtas priklauso gyventojui nuosavybės teise arba gautas pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartį, kurioje numatytas nuosavybės teisės perėjimas ir
- 2) naudojamas individualioje veikloje ilgiau kaip 1 metus, ir
- 3) jo kaina yra ne mažesnė už gyventojų kiekvienai grupei nusistatytą minimalią kainą, ir
- 4) turtas nurodytas VMI pateiktoje FR0457 formoje, ir
- 5) nepriskiriamas ilgalaikiam turtui, kurio įsigijimo išlaidos leidžiamiems atskaitymams nepriskiriamos.

Jei turtas naudojamas ne tik individualioje veikloje ir individualios veiklos turtui priskiriama tik tam tikra turto dalis, jos įsigijimo išlaidomis laikoma atitinkama apskaičiuotos šio ilgalaikio turto įsigijimo kainos dalis, atitinkanti VMI to ilgalaikio turto naudojimo individualioje veikloje dalį, išreikštą procentais.

Jeigu ilgalaikis turtas priskiriamas individualios veiklos turtui ne tuo pačiu mokestiniu laikotarpiu, kurį įsigytas, nustatant jo įsigijimo išlaidas, kurios gali būti atskaitomos iš pajamų, iš ilgalaikio turto įsigijimo dokumentuose, turinčiuose juridinę galią, nurodytos kainos atimama tos kainos dalis, atitinkanti to ilgalaikio turto sąlyginio nusidėvėjimo (amortizacijos) per laikotarpį nuo jo įsigijimo iki to mokestinio laikotarpio, kurį ilgalaikis turtas buvo deklaruotas kaip individualios veiklos turtas, sumą.

Sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise turimo turto įsigijimo išlaidos vieno iš sutuoktinių individualios veiklos leidžiamoms atskaitymams nustatyta tvarka gali būti priskiriamos tik esant kito sutuoktinio sutikimui ši turtą valdyti, naudoti ir juo disponuoti kaip individualios veiklos turtu. Nesant tokio sutikimo, vieno iš sutuoktinių individualios veiklos leidžiamoms atskaitymams nustatyta tvarka gali būti priskiriama ne daugiau kaip 50 proc. nustatyta tvarka apskaičiuotos tokio individualioje veikloje naudojamo ilgalaikio turto įsigijimo išlaidų sumos.

Leidžiamoms atskaitymams nepriskiriamos tokios turto įsigijimo išlaidos:

- lengvųjų automobilių įsigijimo išlaidos, išskyrus atvejus, kai lengvieji automobiliai naudojami tik teikiant transporto arba vairavimo mokymo paslaugas ir (arba) nuomojami,
- gyvenamųjų pastatų ir patalpų įsigijimo išlaidos. Tačiau, jeigu gyventojas pakeitė įsigytų gyvenamųjų pastatų ir patalpų paskirtį ir Valstybės įmonėje Registrų centre jas įregistravo kaip negyvenamosios paskirties pastatus ir patalpas, tai tokių negyvenamosios paskirties pastatų ir patalpų įsigijimo išlaidos priskiriamos leidžiamoms atskaitymams,
- kompiuterių programų susikūrimo išlaidos,
- kompiuterių programų įsigijimo išlaidos, jeigu šios programos yra įsigytos iš asocijuotų asmenų arba yra įsigytos iš vienetų, įregistruotų ar kitaip organizuotų tikslinėse teritorijose, arba gyventojų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra tikslinėje teritorijoje.

5.2. Ilgalaikio materialaus turto eksploatavimo išlaidų priskyrimas leidžiamoms atskaitymams

Individualios veiklos turto, kuris:

- buvo įsigytas gyventojų vardu (atitinkamai jo sutuoktinio), gautas pagal lizingo (finansinės nuomos) sutartį, kurioje numatytas nuosavybės teisės perėjimas arba buvo išsinuomotas ar perduotas pagal panaudos sutartį;
 - buvo deklaruotas FR0457 formoje kaip individualios veiklos turtas;
 - yra naudojamas individualioje veikloje,
- eksploatavimo išlaidos leidžiamoms atskaitymams priskiriamos **pagal to turto faktinį naudojimą individualioje veikloje** (t. y. turto dalies (procentais) priskyrimą individualiai veiklai), neatsižvelgiant į tai ar to turto įsigijimo išlaidos (ar bet kokia jų dalis) buvo priskirta leidžiamoms atskaitymams, ar ne.

Jeigu individualios veiklos turtas veikloje buvo naudojamas ne visą mokesstinį laikotarpį, tai leidžiamoms atskaitymams šio turto eksploatavimo išlaidos priskiriamos nuo to mėnesio, kurį turtas pradėtas naudoti individualioje veikloje.

Gyventojas, norintis leidžiamais atskaitymais pripažinti patirtas **degalų įsigijimo išlaidas**, turi pagrįsti ne tik faktą, kad tokios išlaidos yra patirtos, o ir sunaudotų degalų kiekį individualios veiklos pajamų uždirbimui, t. y. gyventojas turi įrodyti, kokį kiekį degalų jis išnaudojo vykdydamas individualią veiklą.

Tam tikslui gyventojas turėtų savo pasirinkta ir suprantama forma fiksuoti individualioje veikloje naudojamos transporto priemonės panaudojimo ir degalų suvartojimo duomenis. Degalų sunaudojimo normas gyventojas gali pasitvirtinti pats, atsižvelgdamas į gamintojo nurodytus transporto priemonės techninius duomenis.

Prie leidžiamų atskaitymų galima priskirti tik faktiškai nuvažiuotam (siejamam su pajamų uždirbimu) atstumui tenkantį degalų kiekį, neviršijantį norminio kiekio.

Telefono pokalbių išlaidas (taip pat ir interneto išlaidas) galima priskirti individualios veiklos leidžiamoms atskaitymams, net jei telefonas (kompiuteris) ir nebuvo deklaruotas FR0457 formoje. Telefono pokalbių (internetu paslaugų) sąskaita faktūra turi būti išrašyta individualią

veiklą vykdančio gyventojų vardu arba individualią veiklą vykdančio gyventojų šeimos nario vardu (tuo atveju, kai veikloje gyventojas naudoja telefono numerį, išduotą šeimos nario vardu).

Individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams galima priskirti išankstinio apmokėjimo mobilių telefonų pokalbių kortelių įsigijimo išlaidas („Labas“, „Ežys“, „Pildyk“ ir t.t.), pagrįstas kasos aparato čekiais ir / arba sąskaitomis faktūromis.

5.3. Ilgalaikio materialiojo turto remonto ir rekonstrukcijos išlaidų priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams

Individualios veiklos ilgalaikio materialiojo turto remonto išlaidos priskiriamos leidžiamiesiems atskaitymams, jeigu:

- ilgalaikis materialusis turtas buvo deklaruotas FR0457 formoje;
- atsižvelgiant į to turto faktinį naudojimą individualioje veikloje (t. y. turto dalies (procentais) priskyrimą individualiai veiklai) per mokestinį laikotarpį;
- neatsižvelgiant į tai, ar to turto įsigijimo išlaidos (ar bet kokia jų dalis) buvo priskirtos leidžiamiesiems atskaitymams ar ne.

Jei atliekamas individualios veiklos ilgalaikio materialiojo turto (išskyrus gyvenamuosius pastatus ir patalpas bei lengvuosius automobilius, išskyrus tuos, kurie naudojami tik teikiant transporto arba vairavimo mokymo paslaugas ir (arba) nuomojami) **remontas, kuris pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes**, arba **rekonstravimas**, šio remonto arba rekonstravimo verte yra didinama remontuoto arba rekonstruoto individualios veiklos ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo kaina.

Pagal nuomos sutartį, kurioje nenumatytas nuosavybės teisės perėjimas, pagal **panaudos sutartį** ar kitais pagrindais, nesusijusiais su nuosavybės teisės perleidimu, individualioje veikloje naudojamo nenuosavo ilgalaikio materialiojo turto **remonto, kuris pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes**, arba **rekonstravimo** sąnaudos (kai turtas individualioje veikloje naudojamas ne 100 proc. – turto dalies priskyrimą individualiai veiklai atitinkanti tokių sąnaudų dalis) atskaitomos iš individualios veiklos pajamų lygiomis dalimis:

- per sutartyje numatytą to turto naudojimo individualioje veikloje laikotarpį pradedant nuo kito mėnesio po remonto ar rekonstravimo darbų užbaigimo dienos;
- kai sudaryta neterminuota sutartis – per Pelno mokesčio įstatymo 1 priedėlyje atitinkamoms turto grupėms nustatytą laikotarpį, bet ne trumpesnę kaip 36 mėnesiai.

Jeigu sutartis nutraukiama prieš terminą, likusi remonto arba rekonstravimo sąnaudų dalis, kuri dar nebuvo įtraukta į leidžiamus atskaitymus, negali būti atskaitoma iš individualios veiklos pajamų.

Gyvenamųjų pastatų ir patalpų bei lengvųjų automobilių, išskyrus tuos, kurie naudojami tik teikiant transporto arba vairavimo mokymo paslaugas ir (arba) nuomojami, remonto, kuris pailgina turto naudingo tarnavimo laiką arba pagerina jo naudingąsias savybes, ir rekonstravimo išlaidos individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams **negali būti priskirtos**.

5.4. Kompiuterių programų įsigijimo išlaidų priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams

Kompiuterių programų įsigijimo išlaidos gali būti priskirtos leidžiamiesiems atskaitymams tik, jeigu:

- programos įsigytos iš nepriklausomų asmenų;
- nėra įsigytos iš vienetų, įregistruotų ar kitaip organizuotų tikslinėse teritorijose arba
- gyventojų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra tikslinėje teritorijoje pagal Tikslinių teritorijų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001 m. gruodžio 22 d. įsakymu Nr. 344 „Dėl Tikslinių teritorijų sąrašo patvirtinimo”.

Kompiuterių programų susikūrimo išlaidos nepriskiriamos individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams.

5.5. Prekių, medžiagų, žaliavų, detalių ir kito trumpalaikio turto įsigijimo išlaidų priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams

Prekių, medžiagų, žaliavų, detalių įsigijimo išlaidas galima priskirti gyventojų individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams, jeigu jos patirtos pajamoms gauti. Šios išlaidos turi būti pagrįstos juridinę galią turinčiais dokumentais.

Jeigu gyventojas iki individualios veiklos įregistravimo įsigyja medžiagų, žaliavų, detalių ar kitų prekių, kurias vėliau parduoda vykdydamas individualią veiklą, o pajamas, gautas už prekes, priskiria individualios veiklos pajamoms, tai jis gali šių prekių įsigijimo kainą priskirti individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams, jeigu turi juridinę galią turinčius prekių įsigijimo dokumentus.

Įregistravus veiklą (taip pat ir iki individualios veiklos įregistravimo) įsigyto trumpalaikio turto (pavyzdžiui, įrankių ir pan., kurių nudėvėjimas nėra skaičiuojamas), kuris naudojamas pradėtoje individualioje veikloje, įsigijimo išlaidos leidžiamiesiems atskaitymams gali būti priskirtos, jeigu tas turtas **nebuvo (nebus) naudojamas asmeniniais tikslais**.

Jei trumpalaikis turtas buvo (bus) naudojamas ir asmeniniais tikslais, tai tokio turto įsigijimo išlaidos, priskiriamos leidžiamiesiems atskaitymams, turi būti sumažintos ta dalimi (procentais), kuria turtas buvo (bus) naudojamas asmeniniais tikslais.

Jeigu individualios veiklos vykdytojas išregistruoja individualią veiklą ir lieka nerealizuotų prekių likutis, prekes jis gali parduoti kaip neindividualios veiklos turtą. Tokiu atveju apmokestinamosios turto pardavimo pajamos (t. y. pardavimo ir įsigijimo kainų skirtumas) didesnės kaip 2500 Eur, bus apmokestinamos taikant 15 proc. gyventojų pajamų mokesčio tarifą ir / arba pagrindiniais gyventojų pajamų mokesčio tarifais (20, 25, 32 proc.), t. y.:

- metinė pajamų ne iš darbo santykių arba jų esmę atitinkančių santykių (išskyrus individualios veiklos pajamas, tantjemas ar atlygį už veiklą stebėtojų taryboje ar valdyboje, paskolų komitete, mokamą vietoj tantjemų arba kartu su tantjemomis, iš asmens, susijusio su gyventojų darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais, gautas pajamas pagal autorines sutartis, mažųjų bendrijų vadovų, kurie pagal Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymą nėra tų mažųjų bendrijų nariai, pagal civilinę (paslaugų) sutartį už vadovavimo veiklą gautas pajamas, ne individualios veiklos pajamas, gautas pardavus ar kitaip nuosavybėn perleidus atliekas, taip pat šio straipsnio 6 dalies 1, 3-7 punktuose nurodytas pajamas) dalis, neviršijanti 12 VDU dydžio sumos, taikomos apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 15 procentų pajamų mokesčio tarifą;

- metinė pajamų dalis, viršijanti 12 VDU dydžio sumą, bet neviršijanti 36 VDU dydžio sumos, taikomos apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 20 proc. pajamų mokesčio tarifą;

- metinė pajamų dalis, viršijanti 36 VDU dydžio sumą, bet neviršijanti 60 VDU dydžio sumos, taikomos apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 25 procentų pajamų mokesčio tarifą;

- metinė pajamų dalis, viršijanti 60 VDU dydžio sumą, taikomą apdraustųjų asmenų einamųjų metų valstybinio socialinio draudimo įmokų bazei skaičiuoti, apmokestinama taikant 32 procentų pajamų mokesčio tarifą.

5.6. Privalomojo sveikatos draudimo ir valstybinio socialinio draudimo įmokų priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams

Nuo individualios veiklos pajamų gyventojų mokėtinos valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) ir privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) įmokos priskiriamos leidžiamiesiems

atskaitymams tą mokestinį laikotarpį, kurį gautos (uždirbtos) individualios veiklos pajamos, nuo kurių tos įmokos apskaičiuotos, t. y. įmokos apskaičiuotos nuo atitinkamais metais gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų bus priskiriamos šio konkretaus mokestinio laikotarpio leidžiamiesiems atskaitymas, neatsižvelgiant į tai, kada jos sumokėtos.

Jeigu gyventojas vykdančias individualią veiklą pagal pažymą samdo darbuotojus (sudaro darbo sutartį), jo įprastinėms išlaidoms, susijusioms su individualios veiklos pajamų gavimu, galima priskirti:

- mokamą darbo užmokestį;
- visus su juo susijusius mokesčius: VSD ir PSD įmokas.

5.7. Išlaidos, kurių priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams ribojamas

Išlaidoms, kurių priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams yra ribojamas, priskiriamos:

1) **reklamos išlaidos**, skirtos informacijai, susijusiai su nuolatinio Lietuvos gyventojų vykdoma individualia veikla ir skatinančiai įsigyti prekių ar naudotis paslaugomis, bet kokia forma ir bet kokiomis priemonėmis skleisti esamiems ar potencialiems pirkėjams, išskyrus kontroliuojamuosius vienetus ir susijusius asmenis, ir apie tai informuoti, taip pat išlaidos, susijusios su informacijos apie individualią veiklą sklaidimu, kai atitinkamos veiklos reklamą draudžia įstatymas;

2) gyventojų, vykdančių individualią veiklą ar jo samdomo darbuotojo **nakvynės, kelionės, registravimosi dalyvauti konferencijoje, simpoziume, parodoje ar kitokiame renginyje**, susijusios su gyventojų individualia veikla, išlaidos ir **dienpinigių išlaidos**, jeigu gyventojas savo ar samdomo darbuotojo išvykimą iš nuolatinės veiklos vykdymo vietos yra įforminęs atitinkamu aktu, kuriame nurodyta išvykimo tikslas, vieta (vietos), trukmė (jeigu komandiruotės metu vykstanta į keletą užsienio valstybių – buvimo kiekvienoje užsienio valstybėje trukmė) ir gyventojų numatomų apmokėti išlaidų rūšys. Jeigu išvykimas susijęs tiek su individualios veiklos vykdymu, tiek su asmeniniais gyventojų tikslais, akte turi būti nurodyta ir pagrįsta, kuri dalis su išvykimu susijusių išlaidų priskirtina individualiai veiklai, ir tik ši dalis išlaidų gali būti priskirta leidžiamiesiems atskaitymams;

3) **pelno nesiekiantiems vienetams sumokėtų stojamųjų narių įnašų ir narių mokesčių suma**, tačiau ne daugiau kaip 0,2 procento individualios veiklos pajamų. Stojamieji narių įnašai ir narių mokesčiai leidžiamiesiems atskaitymams priskiriami neatsižvelgiant į 0,2 procento nustatytą apribojimą, jei mokami savivaldos organizacijoms, kuriose narystė pagal atitinkamą veiklą reglamentuojančius teisės aktus yra privaloma;

4) sumokėtų palūkanų dalis, neviršijanti tokios paskolos rinkos kainos, kai mokamos **palūkanos už individualiai veiklai vykdyti paimtą paskolą**. Individualią veiklą vykdančio gyventojų palūkanos, mokamos už paskolą, paimtą kito nei gyvenamosios paskirties statinio statybai, kaupiamos ir individualios veiklos leidžiamiesiems atskaitymams priskiriamos kaip to turto įsigijimo išlaidų dalis, jei, užbaigus statybos darbus, šis turtas naudojamas individualioje veikloje ir deklaruotas centrinio mokesčio administratoriaus nustatyta tvarka;

5) mokestiniu laikotarpiu **faktiškai patirtų natūralios netekties nuostolių**, išskyrus šviežių vaisių, uogų, grybų ir daržovių natūralios netekties nuostolius, suma, neviršijanti 1 procento gyventojų mokestinio laikotarpio individualios veiklos pajamų. Leidžiamiesiems atskaitymams priskiriama mokestiniu laikotarpiu faktiškai patirtų šviežių vaisių, uogų, grybų ir daržovių natūralios netekties nuostolių suma negali viršyti 3 procentų gyventojų mokestinio laikotarpio individualios veiklos pajamų;

6) 50 proc. su individualios veiklos pajamomis susijusių gyventojų patirtų **reprezentacinių išlaidų**, tačiau bet koku atveju tokia suma negali viršyti 2 proc. gyventojų individualios veiklos pajamų per mokestinį laikotarpį. **Reprezentacinėmis sąnaudomis laikomos** gyventojų išlaidos konkrečių asmenų naudai naujiems verslo ryšiams su kitais gyventojais ar vienetais, išskyrus su šiuo gyventojų darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais susijusius asmenis, taip pat sutuoktinius, sugyventinius, vaikus (įvaikius), tėvus (įtėvius) ir vienetus, kuriuose gyventojas

tiesiogiai ar netiesiogiai valdo daugiau kaip 25 procentus akcijų (dalių, paju), užmegzti ar esamiems verslo ryšiams pagerinti.

5.8. Leidžiamiems atskaitymams nepriskiriamos išlaidos

Nuolatinio Lietuvos gyventojų, kuris verčiasi individualia veikla, leidžiamiems atskaitymams nepriskiriamos:

- 1) gyvenamųjų pastatų ir patalpų, žemės įsigijimo išlaidos;
- 2) lengvųjų automobilių, išskyrus tuos, kurie naudojami tik teikiant transporto arba vairavimo mokymo paslaugas ir (arba) nuomojami, įsigijimo išlaidos;
- 3) kompiuterių programų susikūrimo išlaidos;
- 4) kompiuterių programų įsigijimo išlaidos, jeigu šios programos yra įsigytos iš asocijuotų asmenų arba yra įsigytos iš vienetų, įregistruotų ar kitaip organizuotų tikslinėse teritorijose, arba gyventojų, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra tikslinėje teritorijoje;
- 5) į biudžetą mokamas PVM ir GPMĮ nustatytas pajamų mokestis;
- 6) pirkimo (importo) PVM, gyventojų, kuris yra PVM mokėtojas, įtrauktas į PVM atskaitą;
- 7) sumokėtos netesybos, į biudžetą ir valstybės pinigų fondus sumokėtos baudos, delspinigiai ir kitos sankcijos už teisės aktų pažeidimus;
- 8) išlaidos paramai ir dovanoms;
- 9) neapmokestinamosioms pajamoms tenkantys leidžiami atskaitymai;
- 10) išmokos užsienio gyventojams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra tikslinėse teritorijose;
- 11) gyventojų padarytos žalos atlyginimas;
- 12) išmokos, nuo kurių gyventojas privalėjo išskaičiuoti pajamų arba pelno mokestį, tačiau jo neišskaičiavo;
- 13) išmokos užsienio vienetams, kurie įregistruoti ar kitaip organizuoti tikslinėse teritorijose, jeigu išmokas mokantis gyventojas vietos mokesčio administratoriui neįrodo, kad tokios išmokos yra susijusios su jas mokančio gyventojų ir jas gaunančio užsienio vieneto įprastine veikla ir kad išmokas gaunantis užsienio vienetas valdo turta, reikalingą tokiai įprastinei veiklai vykdyti, ir jeigu išmoka ir ekonomiškai pagrįsta ūkinė operacija yra susijusios;
- 14) išlaidos, patirtos darant Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso uždraustą veiklą, įskaitant kyšius.

5.9. Nenuolatinio Lietuvos gyventojų su individualios veiklos pajamų gavimu susiję leidžiami atskaitymai

Nenuolatinio Lietuvos gyventojų su individualios veiklos per nuolatinę bazę pajamų gavimu susijusius leidžiamus atskaitymus bei jų apskaičiavimo tvarka nustatyta Lietuvos gyventojų su individualios veiklos per nuolatinę bazę pajamų gavimu arba uždėbimu susijusių išlaidų priskyrimo leidžiamiems atskaitymams bei jų apskaičiavimo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos finansų ministro 2002 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 304 „Dėl Nenuolatinio Lietuvos gyventojų su individualios veiklos per nuolatinę bazę pajamų gavimu arba uždėbimu susijusių išlaidų prikyrimo leidžiamiems atskaitymams bei jų apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Leidžiamų atskaitymų tvarkos aprašas). Nenuolatinio Lietuvos gyventojų, kuris verčiasi individualia veikla, patirtos išlaidos priskiriamos leidžiamiems atskaitymams tokia pačia tvarka kaip ir nuolatinio Lietuvos gyventojų, jeigu Leidžiamų atskaitymų tvarkos apraše nenustatyta kitaip.

5.10. Išlaidas pagrindžiantys dokumentai

Išlaidos turi būti pagrįstos dokumentais, turinčiais visus Lietuvos Respublikos finansinės apskaitos įstatyme (toliau – FAĮ) bei kituose teisės aktuose numatytą privalomą apskaitos dokumentų informaciją (rekvizitus).

Išlaidos, kurių pagrindu pripažįstamos sąnaudos, turi būti grindžiamos tik dokumentais, kurie privalo turėti finansinę apskaitą reglamentuojančių teisės aktų nustatytą privalomą finansinės apskaitos dokumentų informaciją (rekvizitus).

Pagal FAĮ apskaitos dokumentais privaloma fiksuoti įvykusias ūkines operacijas.

Privaloma apskaitos dokumentų informacija (rekvizitai) pagal FAĮ 7 straipsnio 1 dalį yra ši:

1) subjekto, atlikusio ūkinę operaciją, pavadinimas (vardas, pavardė), juridinio asmens kodas;

2) apskaitos dokumento parengimo data;

3) ūkinės operacijos turinys;

4) ūkinės operacijos laikotarpis arba data, jeigu apskaitos dokumento parengimo data nesutampa su ūkinės operacijos laikotarpiu arba data;

5) ūkinės operacijos rezultatas pinigine ir (arba) kiekybine išraiška. Kai ūkinės operacijos rezultatas nurodomas kiekybine išraiška, turi būti nurodyti matavimo vienetai;

6) apskaitos dokumento pavadinimas ir apskaitos dokumento gavėjo pavadinimas (vardas, pavardė), juridinio asmens kodas, išskyrus atvejus, kai pagal mokesčių įstatymus ar jų pagrindu priimtus teisės aktus ši informacija (rekvizitas) nėra privaloma;

Be šios privalomos informacijos (rekvizitų) mokesčių įstatymuose ar jų pagrindu priimtuose teisės aktuose gali būti nustatyta ir kita dokumentams, kurių pagrindu išlaidos pripažįstamos sąnaudomis, privaloma informacija (rekvizitai).

Mokesčiams apskaičiuoti naudojami apskaitos dokumentai (PVM sąskaitos faktūros, sąskaitos faktūros, kasos aparato kvitai, keleivinio transporto bilietai, už suteiktas taksi paslaugas vežėjų išduoti pinigų priėmimo kvitai) ir jų papildoma informacija (rekvizitai) yra nustatyti Mokesčiams apskaičiuoti naudojamų apskaitos dokumentų išrašymo ir pripažinimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 780 „Dėl Mokesčiams apskaičiuoti naudojamų apskaitos dokumentų išrašymo ir pripažinimo taisyklių patvirtinimo“.

Išlaidos kasos aparatų kvitais gali būti pagrįstos tik tuo atveju, jeigu prekių ar paslaugų, kurių įsigijimą patvirtina kasos aparato kvitas, vertė (įskaitant PVM) neviršija 290 eurų ir jame yra visi teisės aktų nustatyti kasos aparato kvito privalomi rekvizitai (informacija), taip pat rekvizitas (rekvizitai; informacija), pagal kurį (kuriuos) galima identifikuoti prekių (paslaugų) pirkėją.

Kai individualia veikla besiverčiantis gyventojas įsigyja prekes (paslaugas) **iš užsienio vienetų ar užsienio gyventojų**, išlaidas pagrindžiantys dokumentai turi atspindėti ūkinės operacijos turinį. Iš ūkinės operacijos turinio, turi būti galima nustatyti kas, kam, kada už kiek ir kokią prekę (paslaugą) pardavė.

Gyventojas pereinamas į kitą individualios veiklos vykdymo formą (iš individualios veiklos, vykdytos įsigijus verslo liudijimą, į individualią veiklą pagal pažymą) turi:

1) turėti prekių, medžiagų ar žaliavų, įsigytų veiklą vykdant įsigijus verslo liudijimą, įsigijimo dokumentus, t. y.:

– sąskaitą faktūrą arba PVM sąskaitą faktūrą – kai prekės, medžiagos arba žaliavos įsigytos iš Lietuvos juridinių asmenų arba užsienio apmokestinamojo vieneto, vykdančio veiklą per nuolatinę buveinę; prekių (paslaugų) pirkimo–pardavimo kvitą arba kasos aparato kvitą, sąskaitą faktūrą arba PVM sąskaitą faktūrą – kai prekės, medžiagos arba žaliavos įsigytos iš gyventojų, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta GPMĮ; dokumentą, kuriuo įformintas prekių, medžiagų arba žaliavų tiekimas ir iš kurio galima nustatyti ūkinės operacijos turinį, - kai prekės, medžiagos arba žaliavos įsigytos Europos Sąjungos valstybėse;

– importo deklaraciją, kuria įformintas prekių, medžiagų arba žaliavų importas į Europos Bendrijų muitų teritoriją, - kai prekės, medžiagos arba žaliavos įsigytos ne Europos Bendrijų muitų teritorijoje;

– prekių (paslaugų) pirkimo-pardavimo kvitą arba kasos aparato kvitą, arba PVM sąskaitą faktūrą – kai prekės perkamos iš gyventojų, įsigijusio verslo liudijimą verstis prekyba, kai iš verslo liudijimą įsigijusio gyventojų perkama jo pagaminta produkcija, kai žemės ūkio produkcija

perkama iš gyventojų (ne PVM mokėtojų), kuris pats ją išaugino, arba kai iš gyventojų (ne PVM mokėtojų ir neįsigijusio verslo liudijimo) perkami asmeninės nuosavybės teise priklausantys daiktai;

2) būti atlikta nerealizuotų prekių inventorizacija ir surašytas laisvos formos dokumentas (pažyma), kuriame būtų nurodytos nerealizuotos prekės, jų kiekiai bei įsigijimo kaina.

5.11. Nuostolių priskyrimas leidžiamiesiems atskaitymams.

Gyventojai, kurie individualios veiklos pajamas pripažįsta pagal kaupimo apskaitos principą, apskaičiuodami apmokestinamąsias individualios veiklos pajamas turi teisę leidžiamiesiems atskaitymams priskirti ankstesniais mokestiniais laikotarpiais patirtus nuostolius iš vykdomos individualios veiklos. Gyventojas privalo saugoti apskaitos dokumentus ir registrus, taip pat kitus dokumentus susijusius su mokestinio laikotarpio nuostolio perkėlimu.

Jeigu gyventojas vykdo žemės ūkio veiklą ir kitą individualią veiklą, tai iš žemės ūkio veiklos susidarę mokestiniai nuostoliai gali būti dengiami tik tos veiklos pajamomis, t. y. žemės ūkio veikloje susidarę nuostoliai gali būti dengiami tik žemės ūkio veiklos pajamomis, o kitos individualios veiklos susidarę nuostoliai gali būti dengiami tik šios individualios veiklos pajamomis.

6. FINANSINĖ APSKAITOS TVARKYMAS

Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, besiverčiantys individualia veikla (išskyrus įsigijusius verslo liudijimus) ir nenuolatiniai Lietuvos gyventojai, veikiantys per nuolatinę bazę Lietuvoje, tvarkydami finansinę apskaitą, turi vadovautis Gyventojų, besiverčiančių individualia veikla (išskyrus gyventojus, įsigijusius verslo liudijimus), buhalterinės apskaitos taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. 1K-040 „Dėl Gyventojų, besiverčiančių individualia veikla (išskyrus gyventojus, įsigijusius verslo liudijimus), buhalterinės apskaitos taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Apskaitos taisyklės). Apskaitos taisyklės netaikomos:

- 1) ūkininkams;
- 2) gyventojams, iš individualios veiklos gaunantiems tik pajamų iš realizuotos žemės ūkio produkcijos, užaugintos, taip pat užaugintos ir perdirbtos gyventojų nuosavybės teise turimoje, išsinuomotoje ar gyventojui suteiktoje žemėje;
- 3) gyventojams, gaunantiems pajamų už parduodamas pačių surinktas miško gėrybes (grybus, uogas, riešutus, vaistažoles).

6.1. Pajamų –išlaidų apskaitos žurnalo naudojimas ir jo pildymas

Gyventojas, taikantis pinigų apskaitos principą ir gyventojas, taikantis kaupimo apskaitos principą, privalo pildyti Gyventojų individualios veiklos pajamų ir išlaidų apskaitos žurnalą, kurio pavyzdys pateiktas Apskaitos taisyklių priede (toliau – Žurnalas). Gyventojas, vykdamas individualią veiklą, Žurnalą gali įsigyti parduotuvėse, prekiaujančiose apskaitos blankais arba pasigaminti pats. Taip pat gyventojas Žurnalą gali pildyti ir kompiuteriu arba naudojantis VMI prie FM sukurta Išmaniosios mokesčių administravimo sistemos (i.MAS) Nuotolinių apskaitos paslaugų smulkiajam verslui posistemiui (i.APS) ar kita elektroninės finansinės apskaitos tvarkymo priemone, kurioje pildomas elektroninės formos Žurnalas.

Žurnalas gali būti nepildomas, jeigu:

- gyventojas veiklos pajamoms apskaityti naudoja kasos aparatą, nes veiklos pajamos ir išlaidos tokiu atveju privalo būti nurodytos kasos aparato kasos operacijų žurnale;
- gyventojas, tvarkydamas finansinę apskaitą, taiko dvejybinių įrašų ir jei iš jo pildomų apskaitos registrų galima nustatyti mokesčiams apskaičiuoti reikiamus duomenis.

Gyventojas, vykdamas kelių skirtingų rūšių individualią veiklą, gali pasirinkti pildyti vieną Žurnalą, kuriame būtų fiksuojamos visų vykdomų individualios veiklos rūšių pajamos ir išlaidos, arba pildyti atskirus Žurnalus pagal skirtingas individualios veiklos rūšis.

Duomenys apie gautas pajamas ir patirtas išlaidas į Žurnalą įrašomi ne vėliau kaip iki paskutinės kito mėnesio dienos. Jei per mokestinį laikotarpį į Žurnalą įrašoma daug įrašų, tai gyventojas gali daryti tarpinių sumų įrašus (kas mėnesį, ketvirtį, pusmetį), kuriuos privalo pasirašyti.

Žurnalas pildomas skirtingai, priklausomai nuo to, kokį apskaitos principą taiko gyventojas, įregistravęs individualią veiklą pagal pažymą:

– **pinigų apskaitos principą taikantis gyventojas** daro atskirą įrašą Žurnale, kai faktiškai gauna pajamų iš individualios veiklos arba kai turi išlaidų, susijusių su faktiškai gautomis individualios veiklos pajamomis, neatsižvelgdamas į tai, ar jos apmokėtos;

– **kaupimo apskaitos principą taikantis gyventojas** daro atskirą įrašą Žurnale, kai uždirba pajamų, neatsižvelgdamas į pinigų gavimą, arba kai turi išlaidų, susijusių su uždirbtomis individualios veiklos pajamomis, neatsižvelgdamas į tai, ar jos apmokėtos.

Gyventojas, pasirinkęs leidžiamais atskaitymais pripažinti sumą, lygią 30 procentų gautų (uždirbtų) individualios veiklos pajamų, neprivalo pildyti Žurnalo skilčių, susijusių su išlaidomis.

Gyventojai privalo saugoti apskaitos dokumentus, kuriais pagrindžiamos pajamos ir išlaidos, apskaitos registrus, Žurnalus teisės aktuose nustatyta laiką – ne mažiau kaip 10 metų. Gyventojai, pasirinkę leidžiamais atskaitymais pripažinti 30 proc. pajamų sumą, neprivalo saugoti apskaitos dokumentų, kuriais pagrindžiamos išlaidos.

6.2. Išrašomi apskaitos dokumentai

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią veiklą pagal pažymą (**ne PVM mokėtojas**) turi veikloje naudoti kasos aparatą, tai:

1) pirkėjui – gyventojui privalo išduoti kasos aparato kvitą, o jam pageidaujant ir sąskaitą faktūrą;

2) pirkėjui – individualios veiklos vykdytojui privalo išduoti kasos aparato kvitą, o jam pageidaujant ir sąskaitą faktūrą;

3) pirkėjui – įmonei privalo išduoti kasos aparato kvitą, o pageidaujant ir sąskaitą faktūrą.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią veiklą pagal pažymą (**PVM mokėtojas**) turi veikloje naudoti kasos aparatą, tai:

1) pirkėjui – gyventojui privalo išduoti kasos aparato kvitą, o jam pageidaujant ir PVM sąskaitą faktūrą;

2) pirkėjui – individualios veiklos vykdytojui privalo išduoti kasos aparato kvitą, o jam pageidaujant ir PVM sąskaitą faktūrą;

3) pirkėjui – įmonei privalo išduoti kasos aparato kvitą, o pageidaujant ir PVM sąskaitą faktūrą.

Įvykus ūkinei operacijai, užbaigtas spausdinti **kasos aparato kvitas** kartu su grąža arba kita mokėjimo priemone įteikiami pirkėjui.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią veiklą pagal pažymą (**ne PVM mokėtojas**) neprivalo veikloje naudoti kasos aparato, tai:

1) pirkėjui – gyventojui privalo išrašyti sąskaitą-faktūrą;

2) pirkėjui – individualios veiklos vykdytojui privalo išrašyti sąskaitą-faktūrą;

3) pirkėjui – įmonei privalo išrašyti sąskaitą-faktūrą.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią veiklą pagal pažymą (**PVM mokėtojas**) **neprivalo veikloje naudoti kasos aparato**, tai:

1) pirkėjui – gyventojui, kuris pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą (toliau – PVMĮ) nėra apmokestinamasis asmuo, išrašo PVM sąskaitą faktūrą. Atvejai, kada fiziniam asmeniui, kuris nėra apmokestinamasis asmuo (išskyrus atvejus, kai į kitą valstybę narę tiekiamos naujos transporto priemonės) PVM sąskaita faktūra neišrašoma, yra nurodyti Mokesčiams apskaičiuoti naudojamų apskaitos dokumentų išrašymo ir pripažinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 29 d. nutarimu Nr. 780 „Dėl Mokesčiams apskaičiuoti naudojamų apskaitos dokumentų išrašymo ir pripažinimo taisyklių patvirtinimo“, 19 punkte;

2) pirkėjui – gyventojui, kuris pagal PVMĮ yra apmokestinamasis asmuo, privalo išrašyti PVM sąskaitą faktūrą;

3) pirkėjui – įmonei privalo išrašyti PVM sąskaitą faktūrą.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią supirkimo veiklą pagal pažymą (ne PVM mokėtojas ir neprivalo veikloje naudoti kasos aparato), perka iš kitų žemės ūkio veiklą vykdančių gyventojų produkciją, kuri buvo jų pačių išauginta, arba pirkdami iš kitų gyventojų daiktus, privalo išrašyti sąskaitą faktūrą.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią supirkimo veiklą pagal pažymą (ne PVM mokėtojas ir naudoja kasos aparatą) perka iš kitų gyventojų miško gėrybes (grybus, uogas, riešutus, vaistažoles), kurių kaina neviršija 100 Eur, arba kitas prekes, kurių kaina neviršija 60 Eur, privalo išduoti tik kasos aparato kvitą.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią supirkimo veiklą pagal pažymą (ne PVM mokėtojas ir naudoja kasos aparatą) perka iš kitų gyventojų miško gėrybes (grybus, uogas, riešutus, vaistažoles), kurių kaina viršija 100 Eur, arba kitas prekes, kurių kaina viršija 60 Eur, privalo išduoti ne tik kasos aparato kvitą, bet ir sąskaitą faktūrą.

Jeigu gyventojas, įregistravęs individualią supirkimo veiklą pagal pažymą (ne PVM mokėtojas ir ne naudoja kasos aparato) perka iš kitų gyventojų miško gėrybes (grybus, uogas, riešutus, vaistažoles), kurių kaina neviršija 100 Eur, arba kitas prekes, kurių kaina neviršija 60 Eur, neprivalo išduoti sąskaitos faktūros.

Sąskaitos faktūros arba PVM sąskaitos faktūros, nepriklausomai nuo to, kuris apskaitos principas (pinigų ar kaupimo) individualioje veikloje taikomas, išrašomos **prekių perdavimo arba paslaugos suteikimo momentu**. Kai pardavėjas ir pirkėjas susitaria (sudaro atskirą sutartį) ir nustato atsiskaitymo už prekes ar paslaugas momentą, nesutampantį su faktišku paslaugų atlikimo ar prekių perdavimo momentu, tai paslaugų suteikimo ar prekių perdavimo momentu išrašoma sąskaita faktūra (nurodant, kad atsiskaityta bus vėliau), o atsiskaičius vėliau, pinigų gavimo momentu naudojami kiti Apskaitos taisyklių 8.5 papunktyje nurodyti apskaitos dokumentai (mokėjimo pavedimai, pinigų priėmimo kvitai ir pan.).

Gyventojai, kurie vykdydami individualią veiklą pirkėjams ar paslaugų gavėjams išrašo sąskaitas faktūras, **pirkėjui gražinus prekes** turi pildyti dokumentus, iš kurių turinio galima būtų nuspręsti, kad prekė gražinta pardavėjui, o pinigai – pirkėjui. Tai gali būti laisvos formos pirkėjo prašymas gražinti pinigus ir pardavėjo surašytas aktas.

Gyventojai, kurie yra registruoti PVM mokėtojais, Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo (toliau – PVMĮ) 83 straipsnyje nustatytais atvejais privalo išrašyti kreditinį dokumentą (kreditinę PVM sąskaitą faktūrą), kurioje nurodomi įvykę aplinkybių pasikeitimai.

6.3. Notarų, advokatų ir antstolių išrašomi apskaitos dokumentai

Notarai naudoja tokius apskaitos dokumentus:

- grynųjų pinigų priėmimo kvitą;
- sąskaitą faktūrą;
- PVM sąskaitą faktūrą (jeigu notaras yra PVM mokėtojas);
- kitus apskaitos dokumentus (mokėjimo pavedimus ir pan.).

Grynųjų pinigų priėmimo kvitas yra naudojamas grynųjų pinigų priėmimui įforminti. Kvito formą nustato Lietuvos notarų rūmų prezidiumas, suderinęs su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

Advokatai naudoja tokius apskaitos dokumentus:

- grynųjų pinigų priėmimo kvitą;
- sąskaitą už teisinės paslaugas;
- PVM sąskaitą faktūrą (jeigu advokatas yra PVM mokėtojas);
- kitus apskaitos dokumentus (mokėjimo pavedimus ir pan.).

Antstoliai naudoja tokius apskaitos dokumentus:

- antstolio kvitus;
- sąskaitą faktūrą;
- PVM sąskaitą faktūrą (jeigu antstolis yra PVM mokėtojas);
- kitus apskaitos dokumentus (mokėjimo pavedimus ir pan.).

Antstolio kvitas yra naudojamas grynųjų pinigų priėmimui įforminti. Reikalavimus dėl šio dokumento ir jo įsigijimo bei naudojimo nustato Sprendimų vykdymo instrukcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“. Antstolis gali neišduoti grynųjų pinigų priėmimo kvito, jeigu paslaugų gavėjas nepageidauja.

6.4. Individualią keleivių vežimo lengvaisiais automobiliais taksi veiklą vykdančių gyventojų išrašomi apskaitos dokumentai

Gyventojas, vykdamas individualią keleivių vežimo lengvaisiais automobiliais taksi veiklą, privalo keleiviui, sumokėjęs taksometro rodomą sumą, išduoti pinigų priėmimo kvitą (kai taksometras naudojamas be spausdintuvo) arba kasos aparato kvitą (kai taksometras naudojamas su spausdintuvu).

7. KASOS APARATŲ NAUDOJIMO TVARKA

Gyventojai, vykdamys individualią veiklą pagal pažymą privalo naudoti kasos aparatus, kai yra prekiaujama maisto produktais pastatuose ar patalpose, kioskuose, vagonėliuose, kilnojamosiuose nameliuose, autoparduotuvėse (išskyrus prekiaujantiems savo (nuosavybės teise priklausančiame ar kitais teisėtais pagrindais naudojamame) namų valdos žemės sklype, mėgėjų sodo sklype arba kitoje žemės ūkio valdoje (ūkyje), kurių ekonominis dydis neviršija 1 ekonominio dydžio vieneto, išaugintais žemės ūkio produktais ir iš jų pagamintais maisto produktais, jeigu prekiautojas prekybos vietoje turi dokumentus, patvirtinančius žemės valdymą arba naudojimą, ir asmens dokumentą).

Taip pat kasos aparatai turi būti naudojami individualia veikla besiverčiančių gyventojų, užsiimančių prekybos veikla pastatuose ar patalpose, kioskuose, vagonėliuose, kilnojamosiuose nameliuose, autoparduotuvėse (prekiaujant tiek maisto produktais, tiek ne maisto produktais).

Atvejus, kai kasos aparato naudoti neprivaloma, nustato Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 1283 „Dėl Atsiskaitymų už prekes ir paslaugas duomenų fiksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

8. METINIS GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO DEKLARAVIMAS

Individualia veikla besiverčiantis nuolatinis Lietuvos gyventojas pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, iki kalendorinių metų, einančių po to mokestinio laikotarpio, gegužės 1 dienos privalo pateikti VMI Pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formą už praėjusį mokestinį laikotarpį, joje deklaruoti visas praėjusio mokestinio laikotarpio pajamas ir sumokėti (įmokos kodas 1441) į biudžetą pajamų mokestį.

Nuolatinis Lietuvos gyventojas, mokestiniu laikotarpiu vykdamas individualią veiklą, pildo Pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formos, patvirtintos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2019 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. VA-93 „Dėl Pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formos, jos užpildymo, pateikimo bei tikslinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – GPM311 deklaracija), GPM311C priedą, net ir tuo atveju, jeigu individualios veiklos pajamų negavo. GPM311 deklaracija ir jos priedai teikiami ir tikslinami prisijungus prie Valstybinės mokesčių inspekcijos Elektroninio deklaravimo informacinės sistemos (toliau – EDS) (<https://deklaravimas.vmi.lt>).

Nenuolatinis Lietuvos gyventojas, vykdamas individualią veiklą per nuolatinę bazę Lietuvoje, turi pateikti Metinę nenuolatinio Lietuvos gyventojų individualios veiklos per nuolatinę bazę Lietuvoje pajamų deklaracijos FR0531 formą, patvirtintą Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. VA-37 „Dėl Metinės nenuolatinio Lietuvos gyventojų individualios veiklos per nuolatinę bazę Lietuvoje pajamų deklaracijos FR0531 formos ir jos priedo FR0531V formos bei jų užpildymo ir teikimo taisyklių patvirtinimo“, ir apskaičiuotą (mokėtiną) pajamų mokestį į Lietuvos Respublikos biudžetą sumokėti (įmokos kodas 1451) iki kalendorinių metų, einančių po mokestinio laikotarpio, kurį per nuolatinę bazę Lietuvoje gautos individualios veiklos pajamos, gegužės 1 dienos.

9. DARBUOTOJŲ SAMDYMO TVARKA

Individualios veiklos vykdytojas gali samdyti darbuotojus sudarydamas su jais darbo sutartį.

Už darbuotoją Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai darbdavys (individualią veiklą vykdamas gyventojas) iš savo lėšų moka 1,77 proc. dydžio įmoką (1,45 proc. VSD, 0,16 proc. Garantiniam fondui, 0,16 proc. Ilgalaikio darbo išmokų fondui) arba, jei sudaryta terminuota darbo sutartis, 2,49 proc. dydžio įmoką (2,17 proc. VSD, 0,16 proc. Garantiniam fondui, 0,16 proc. Ilgalaikio darbo išmokų fondui), apskaičiuotą nuo darbuotojui priskaičiuoto mėnesinio darbo užmokesčio sumos.

Taip pat darbdavys yra įpareigotas iš darbuotojui priskaičiuoto darbo užmokesčio išskaityti 20 proc. gyventojų pajamų mokestį, kurį perveda į VMI pajamų surenkamąją sąskaitą bei 12,52 proc. (jei darbuotojas dalyvauja pensijų kaupime ir moka 3 proc. įmoką) VSD įmokų sumą ir 6,98 proc. PSD įmokų sumą, kurią perveda Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai.

Išsamesnę informaciją dėl valstybinio socialinio draudimo mokėjimo galima rasti interneto svetainėje <http://www.sodra.lt/>. Dėl darbo sutarties sudarymo tvarkos informaciją teikia Lietuvos Respublikos valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos: <http://www.vdi.lt/>.

10. ĮREGISTRAVIMAS PVM MOKĖTOJU

Gyventojai, besiverčiantys individualia veikla, privalo registruotis PVM mokėtojais:

1) jei einamaisiais arba praėjusiais kalendoriniais metais bendra iš Lietuvos Respublikos teritorijoje vykdomos PVM apmokestinamos ekonominės veiklos (t. y. PVM apmokestinamų prekių tiekimo ar paslaugų teikimo sandorių, kurie pagal PVMĮ nuostatas laikomi vykstančiais Lietuvos teritorijoje) gauto (gautino) atlygio suma viršija 45 000 Eur;

2) Lietuvoje iš kitų valstybių narių įsigyja prekių (kitų nei naujos transporto priemonės ar akcizais apmokestinamos prekės), kurių vertė (neįskaitant PVM, sumokėto ar mokėtino valstybėje

narėje, iš kurios prekės atgabentos) praėjusiais kalendoriniais metais viršijo ir / ar einamaisiais kalendoriniais metais numato viršyti ar viršija 14 000 Eur. Skaičiuojant iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertę, atsižvelgiama tik į tokių prekių vertę, kurių pardavėjai savo šalyje yra įsiregistravę ar neįsiregistravę, tačiau privalantys įsiregistruoti PVM mokėtoju, asmenys ir neatsižvelgiama į tokių prekių vertę, kurios: kitoje valstybėje buvo apmokestintos taikant specialią apmokestinimo schemą (maržos schemą); jeigu būtų tiekiamos Lietuvoje, tai joms būtų taikomas 0 proc. PVM tarifas ar būtų neapmokestinamos PVM;

3) įsigyja iš užsienio valstybių apmokestinamųjų asmenų šalies teritorijoje teikiamas paslaugas, už kurias PVMĮ 95 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka privalo apskaičiuoti ir sumokėti į biudžetą PVM;

4) teikia paslaugas, kurių teikimo vieta, remiantis paslaugų teikimo vietos nustatymo kriterijais (pagal nuostatas, iš esmės tolygias PVMĮ 13 straipsnio 2 dalies 1 punkto nuostatoms), yra kita valstybė narė (išskyrus paslaugas, kurios toje kitoje valstybėje narėje neapmokestinamos PVM arba apmokestinamos taikant 0 proc. PVM tarifą).

Kai gyventojas gauta (gautina) bendra atlygio suma praėjusiais kalendoriniais metais ir / ar einamaisiais kalendoriniais metais neviršijo PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytos ribos, tai gyventojai gali registruotis PVM mokėtojais savanoriškai.

Kai gyventojas gautas (gautinas) atlygis pasiekė ir viršijo PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą ribą, jis privalo pateikti prašymą įregistruoti pridėtinės vertės mokesčio mokėtoju ar pridėtinės vertės mokesčio mokėtoju, taikančiu smulkiojo verslininko schemą Lietuvoje / išregistruoti iš pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų ar pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų, taikančių smulkiojo verslininko schemą Lietuvoje, / keisti / papildyti registrinius duomenis (toliau - Prašymas). Prašymas užpildomas ir pateikiamas elektroniniu būdu Valstybinės mokesčių inspekcijos portalo e. VMI autorizuotų elektroninių paslaugų srityje Mano VMI. Prašymo užpildymo tvarka nurodyta Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2002 m. birželio 26 d. [įsakymu Nr. 178](#) „Dėl įregistravimo pridėtinės vertės mokesčio mokėtojais ir (ar) pridėtinės vertės mokesčio mokėtojais, taikančiais smulkiojo verslo schemą Lietuvoje / išregistravimo iš pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų ir (ar) pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų ir (ar) pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų, taikančių smulkiojo verslo schemą Lietuvoje, ir pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo registravimą patvirtinančio sertifikato išdavimo taisyklių ir formų patvirtinimo“ patvirtintose taisyklėse.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad skaičiuojant praėjusių kalendorinių metų ir einamųjų kalendorinių metų atlygį, gyventojas turi atsižvelgti į gautą ir / ar gautiną atlyginimą pinigais ar bet kokia kita forma už praėjusius kalendorinius metus ir einamuosius kalendorinius metus šalies teritorijoje patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas. Skaičiuojant PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą atlygio ribą turi būti atsižvelgiama į visą apskaičiuotą atlyginimą už gyventoją, šalies teritorijoje, vykdant individualią veiklą pagal pažymą, patiektas prekes (suteiktas paslaugas), neatėmus jo paties sumokėto arba mokesčių išskaičiuojančio asmens sumokėto pajamų mokesčio sumos.

Jeigu gyventojas vykdo individualią veiklą ir kitokią ekonominę veiklą, pvz.: gauna autorinį atlyginimą, tai skaičiuojant PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą atlygio ribą yra atsižvelgiama į atlygį iš šalies teritorijoje vykdomos individualios veiklos, autorinį atlyginimą ir atlygį iš šalies teritorijoje vykdomos kitos ekonominės veiklos.

Pažymėtina, kad, jeigu praėjusiais kalendoriniais metais ir / ar einamaisiais kalendoriniais metais gyventojas atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes ir / arba suteiktas paslaugas viršijo PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą registravimosi nustatytą ribą, tačiau jis neįsiregistravo PVM mokėtoju, tai jam skaičiuoti ir mokėti į biudžetą PVM gali atsirasti kiekvieną mokestinį laikotarpį.

Rekomenduojame naudoti skaičiuoklę, skirtą PVM mokėtojais neįregistruotiems asmenims, kurią galima rasti adresu: www.vmi.lt / Pagrindinis / Skaičiuoklės.

Gyventojas, apskaičiuodamas savo praėjusių arba einamųjų kalendorinių metų atlygį iš vykdomos ekonominės veiklos, į PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą atlygio ribą neturi įtraukti:

- atlygio už PVM neapmokestinamų prekių (paslaugų) tiekimą (pvz., sveikatos priežiūros paslaugas, teikiamas asmenų įstatymų nustatyta tvarka turinčių teisę teikti šias paslaugas, ir pan.);
- gautų avansinių sumų. Pagal PVMĮ nuostatas, avansu vadinamas prekių tiekėjo (paslaugų teikėjo) iš pirkėjo (kliento) gautas visas ar dalis atlyginimo dar prieš prekių pardavimą ar paslaugų suteikimą;
- atlygio, gauto už ilgalaikio turto, naudoto šio fizinio asmens ekonominėje veikloje tiekimą;
- atlygio už nekilnojamųjų pagal prigimtį daiktų tiekimą ir finansinių paslaugų teikimą, jeigu šie sandoriai yra atsitiktinio pobūdžio ir fizinis asmuo įprastai nesiverčia tokio pobūdžio veikla.

Tačiau, jeigu gyventojų sudaromi, pvz., nekilnojamojo turto pardavimo sandoriai turi tokios ekonominės veiklos vykdymo požymių (gyventojas parduoda ne tik jam priklausiusį nuosavybės teise nekilnojamąjį turtą, bet jis atitinkamais laikotarpiais perka, o vėliau parduoda nekilnojamąjį turtą, ar pan.), tai tokie sandoriai nelaikomi atsitiktiniais ir pajamos, gautos iš tokių sandorių sudarymo, turi būti įskaitomos į PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą sumą.

Atvejais, kai nekilnojamojo turto pardavimo sandoriai nėra atsitiktinio pobūdžio, gyventojai, vykdantys ekonominę veiklą, už parduodamą nekilnojamąjį turtą turi skaičiuoti PVM, jei yra įvykdytos tokios sąlygos:

- 1) parduodamas ar kitaip nuosavybės teise perleidžiamas turtas yra:
 - žemė statyboms (žemė statyboms laikomas žemės sklypas, kuris yra skirtas statybai),
 - nauji pastatai ar statiniai bei jų dalys (naujas pastatas ar statinys - tai nebaigtas ar baigtas pastatas ar statinys bei jų dalys - 24 mėnesius po jų užbaigimo) arba esminio pagerinimo;
- 2) už praėjusiais arba einamaisiais kalendoriniais metais parduotą ar kitaip perleistą kito asmens nuosavybės turtą gauta (gautina) bendra atlygio suma kartu su kitomis pajamomis iš ekonominės veiklos viršija PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą ribą.

Tuo atveju, jeigu gyventojas, vykdančio ekonominę veiklą atlygis už šalies teritorijoje patiektas prekes (suteiktas paslaugas) per praėjusius kalendorinius metus ar einamuosius kalendorinius metus buvo didesnis negu nustatytas PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje, tai toks gyventojas PVM turi apskaičiuoti už visas šalies teritorijoje patiektas prekes (suteiktas paslaugas), dėl kurių tiekimo (teikimo) buvo viršyta PVMĮ 71 straipsnio 2 dalyje nustatyta riba.

Prievolė registruotis PVM mokėtoju gali atsirasti ir PVMĮ 71 straipsnio 7 dalyje ir 71¹ straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais (dėl kontroliuojamų juridinių asmenų).

PVMĮ yra nustatyta, kad tuo atveju, kai gyventojas kontroliuoja keletą juridinių asmenų, t. y. ne mažiau kaip du juridinius asmenis, tai prievolė registruotis PVM mokėtoju gyventojui ir jo kontroliuojamiems juridiniams asmenims atsiranda:

- kai visų jo kontroliuojamų juridinių asmenų ir jo paties (jeigu jis pats vykdo PVM apmokestinamą ekonominę veiklą) bendra atlygio už šalies teritorijoje vykdančią ekonominę veiklą patiektas prekes ir / ar suteiktas paslaugas suma praėjusiais ar einamaisiais kalendoriniais metais viršijo PVMĮ 71 str. 2 dalyje nustatytą ribą, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų atlygis neviršijo šios ribos;
- kai visų jo kontroliuojamų asmenų ir jo paties (jeigu vykdo PVM apmokestinamą ekonominę veiklą) bendra iš kitų valstybių narių įsigytų prekių vertė praėjusiais kalendoriniais metais viršijo ar einamaisiais kalendoriniais metais viršijo, ar numato viršyti PVMĮ 71¹ str. 2 dalyje nustatytą ribą, neatsižvelgiant į tai, kad kiekvieno iš jų įsigytų prekių vertė atitinkamais kalendoriniais metais neviršijo šios ribos.

PVMĮ taikymo atžvilgiu, bet koks asmuo laikomas kontroliuojančiu apmokestinamąjį asmenį, jeigu jis:

- 1) tiesiogiai ar netiesiogiai valdo daugiau kaip 50 procentų to apmokestinamojo asmens akcijų (dalių, pajų) arba kitų teisių į paskirstytojo pelno dalį arba išimtinių teisių jas įsigyti, arba

2) pats valdydamas ne mažiau kaip 10 procentų to apmokestinamojo asmens akcijų (dalių, pajų) arba kitų teisių į paskirstytojo pelno dalį, arba išimtinių teisių jas įsigyti, kartu su susijusiais asmenimis jų valdo daugiau kaip 50 procentų, arba

3) turi teisę išrinkti (paskirti) daugumą to apmokestinamojo asmens valdymo organų narių ir (ar) faktiškai kontroliuoja to apmokestinamojo asmens priimamus sprendimus.

Pažymėtina, kad nuo 2023 m. sausio 1 d. bendra to paties asmens kontroliuojamų juridinių asmenų ir paties asmens, kuris kontroliuoja, atlygio suma nesumuojama, jei nėra dirbtinio verslo skaidymo, t. y. jei:

1) juridinių asmenų valdymo organai ir (arba) valdymo organų nariai nėra tie patys asmenys ir

2) jų faktiškai vykdoma ekonominė veikla nėra to paties pobūdžio ir

3) šie asmenys neveikia vienas kito naudai ar interesais.

Jeigu gyventojas, atsiradus prievolei registruotis PVM mokėtoju dėl aukščiau minėtų priežasčių, PVM mokėtoju neįregistruoja, tai jis turi pateikti PVM mokėtoju neįregistruoto asmens mokėtino PVM apyskaitą (FR0608 forma), naudodamasis elektroninio deklaravimo sistema (EDS) ir apskaičiuoti ir sumokėti į Lietuvos biudžetą PVM nuo tų sandorių dėl kurių jam atsirado prievolė registruotis PVM mokėtoju.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Respublikos gyventojai, vykdančys ekonominę veiklą, bet neprivalantys būti PVM mokėtojais, kurie iš kitos valstybės narės įsigyja naują transporto priemonę asmeninėms reikmėms, neprivalo registruotis PVM mokėtojais, tačiau jiems atsiranda prievolė sumokėti į biudžetą PVM nuo naujos transporto priemonės įsigijimo vertės.

11. VALSTYBINIS SOCIALINIS DRAUDIMAS

Individualią veiklą vykdančys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) privalomai draudžiami **pensijų, ligos ir motinystės socialiniu draudimu**.

Bendras VSD įmokų tarifas – 12,52 proc. (arba 15,52 proc., jei individualią veiklą vykdančias asmuo dalyvauja pensijų kaupime ir moka 3 proc. įmoką).

Asmenų, kurie verčiasi individualia veikla, **socialinio draudimo įmokų bazę sudaro 90 proc. individualios veiklos apmokestinamųjų pajamų** (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo ir valstybinio socialinio draudimo įmokų) suma. VSD įmokų bazė skaičiuojama neatėmus šių įmokų, tam, kad sumokėtos ir/arba apskaičiuotos VSD įmokos neturėtų įtakos šių įmokų bazės dydžiui, kas pasibaigus mokestiniam laikotarpiui, leidžia gauti konkrečią sumą, nuo kurios bus apskaičiuojamos minėtos įmokos.

VSD įmokų bazė kalendoriniais metais negali būti didesnė negu praėjusių metų 43 vidutinių šalies darbo užmokesčių (VDU) suma, t. y. 99 422,45 Eur (2026 m. mokestiniu laikotarpiu).

VSD įmokos nuo asmens, kuris verčiasi individualia veikla, pajamų sumos, gautos praėjusiais metais turi būti sumokėtos iki Pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formos pateikimo termino pabaigos, t. y. iki kalendorinių metų, einančių po to mokestinio laikotarpio, **gegužės 1 dienos**.

Asmenų, kurie verčiasi individualia veikla, **mėnesio 12,52 proc. (arba 15,52 proc.) dydžio VSD įmokos gali būti avansu apskaičiuojamos ir sumokamos** nuo jų pačių pasirinktos sumos. Šios avansu apskaičiuotos VSD įmokos mokamos kartą per mėnesį ne vėliau kaip iki einamojo mėnesio paskutinės dienos.

Jeigu iki individualios veiklos įregistravimo už laikotarpį nuo 2018 m. sausio 1 d., asmuo anksčiau niekada nedirbo savarankiškai (neturėjo verslo liudijimo, nebuvo įregistravęs individualios veiklos ar individualios žemės ūkio veiklos, neturėjo individualios įmonės, nebuvo ūkinės bendrijos tikroju nariu ar mažosios bendrijos nariu), tai vienerius metus nuo individualios veiklos įregistravimo, kaip individualią veiklą vykdančias asmuo, VSD įmokų galės nemokėti.

Be to, individualią veiklą vykdančias asmuo VSD įmokų galės nemokėti, jeigu jie gauna valstybinio socialinio draudimo senatvės (netekto darbingumo) pensiją, šalpos pensiją (išskyrus našlaičių pensiją) ar šalpos kompensaciją, yra sukakęs senatvės pensijos amžių.

12. PRIVALOMASIS SVEIKATOS DRAUDIMAS

Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo nustatyta tvarka gyventojai, kurie verčiasi individualia veikla, moka PSD įmokas. Individualią veiklą pagal pažymą vykdančias gyventojai moka **6,98 proc.** dydžio PSD įmokas nuo sumos, nuo kurios skaičiuojamos ir VSD įmokos, t. y. nuo **90 proc. individualios veiklos apmokestinamųjų pajamų** (neatėmus PSD ir VSD įmokų) sumos.

6,98 proc. dydžio PSD įmokos nuo minimaliosios mėnesinės algos mokamos **kas mėnesį** iki paskutinės mėnesio dienos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės **2025 m. spalio 16 d.** nutarimu Nr. 700 „Dėl **2026 metais taikomo** minimaliojo darbo užmokesčio“ nuo 2026 m. sausio 1 d. nustatyta minimalioji mėnesinė alga – **1 153 Eur.** Mėnesio PSD įmoka 2026 metams yra **80,48 Eur.**

PSD įmokų kas mėnesį neprivalo mokėti individualia veikla besiverčiantys asmuo, kurie tuo pat metu yra dirbantys pagal darbo sutartis, yra veikiančios individualios įmonės savininkai, ūkinės bendrijos tikrieji nariai ar mažosios bendrijos nariai, valstybės tarnautojai, pareigūnai arba jeigu jie yra draudžiami valstybės lėšomis (pensininkai, neįgalūs asmuo ir kt.), asmuo gauna pajamas pagal autorinę sutartį, pajamas iš sporto ar atlikėjo veiklos, asmuo gauna tantjemas arba atlygį už veiklą stebėtojų taryboje, valdyboje, paskolų komitete, asmuo turi verslo liudijimą, mokamos PSD įmokos kaip už mažosios bendrijos vadovą, asmuo gauna išmoką pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, asmuo teikė žemės ūkio arba miškininkystės paslaugas pagal paslaugų kvitą.

Pasibaigus kalendoriniams metams, PSD įmokos perskaičiuojamos ir primokamas sumokėtų ir mokėtinų PSD įmokų sumų skirtumas. Sumokėtų įmokų ir mokėtinų įmokų sumų skirtumas turi būti sumokėtas iki Pajamų mokesčio deklaracijos GPM311 formos pateikimo termino paskutinės dienos, t. y. iki kalendorinių metų, einančių po to mokesčio laikotarpio, **gegužės 1 dienos.**

PSD įmokos mokamos Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, į VSD lėšų surenkamąsias sąskaitas, kurių sąrašas yra skelbiamas šios valstybės institucijos interneto svetainėje www.sodra.lt (konsultacijos teikiamos tel. +370 5 250 0883).

13. KUR GALIMA KREIPTIS DĖL IŠSAMENĖS INFORMACIJOS APIE MOKESTINE PRIEVOLĖS

Gyventojai, besiverčiantys individualia veikla, išsamesnę informaciją apie mokesčines prievoles gali rasti VMI interneto svetainėje (www.vmi.lt) ir gauti paskambinę į Mokesčių informacijos centrą telefonu +370 5 260 5060. Interneto svetainės aplanke „Pradedu individualią veiklą“ galite rasti daugiau informacijos su individualia veikla susietais klausimais bei šią veiklą reglamentuojančius teisės aktus.

14 APLINKOS TARŠOS MOKESTIS

Gyventojams, kurie individualios veiklos pajamoms gauti (uždirbti) naudoja mobiliuosius taršos šaltinius (pvz., lengvuosius ar krovinius automobilius), gali kilti prievolė deklaruoti bei mokėti mokestį už aplinkos teršimą. Todėl gyventojai, naudojantys mobiliuosius taršos šaltinius individualios veiklos pajamoms gauti (uždirbti), turėtų kreiptis į Aplinkos apsaugos departamentą prie Aplinkos ministerijos (tel. +370 700 02022, el. p. info@aad.am.lt) ir pasidomėti ar nekyla prievolė deklaruoti bei mokėti mokestį už aplinkos teršimą iš mobiliųjų taršos šaltinių.